

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

leto: XXXVII februar 2005

število: 1

Vihornik

Poštnina plačana pri
pošti Slovenj Gradec
Cena 550 tolarjev

naslovna tema

Delo v gozdu pozimi

gozdarstvo

Varovalna vloga gozda

kmetijstvo

Uredimo si domači zelenjavni vrt

zdravstvo

Hruška

Med mislinjskimi gozdarji

Franc Jurač

Čeprav je zima že pokazala, da ne bo »šenkala« in je natrosila že kar veliko snega, pa to ne moti naših delavcev sekačev, ki kljub snežni odeji in globokemu snegu pridno opravljajo gozdno delo. V revirju Tolsti vrh pri Mislinji morajo v zimski sezoni posekati okoli 400 kubičnih metrov lesa. Kljub snegu in mrazu bodo, kot sami pravijo, pravočasno opravili in spravili les do gozdnokamionskih cest.

Spredaj sedi Aleš Kotnik, za njim Robi Uršej, nato z leve: Dušan Kotnik, Zvonko Poklič, Rado Timošek, za njim stoji Roman Jeromel, nato Sandi Založnik, Štefan Pogorevc, Stanko Štinek, delovodja Tomo Hain, Marjan Kotnik in Rajko Rošer.

Z leve: Dušan Kotnik, Aleš Kotnik, Marjan Kotnik, Roman Jeromel, Rajko Rošer, Zvonko Poklič, delovodja Tomo Hain, Stanko Štinek, Rado Timošek, Robi Uršej, Štefan Pogorevc in Sandi Založnik.

Aleš Kotnik: »Za delo v gozdu, katerega zelo rad opravljam, me je navdušil moj oče, ki je tudi sam zaposlen med gozdarji. Tudi moji predniki so bili gozdni delavci, zato sem se še jaz odločil za delo v gozdu. Delo sekača, ki ga opravljam, je zelo lepo in zanimivo, zato bom med gozdarji ostal vse do svoje upokojitve.«

Roman Jeromel: »Nikoli in nikdar mi ni bilo težko opravljati dela v gozdu. Do tega poklica sem imel veselje, zato sem si zaposlitev našel prav tu. Ko bom v kratkem času odšel v pokoj, bom še vedno rad zahajal med sodelavce, s katerimi smo veliko let delali skupaj. Bili smo kot ena družina in to je gotovo najlepše.«

Marjan Kotnik: »Ko sem iskal zaposlitev, sem se odločil za delo v gozdu. Šel sem po poti mojih prednikov. Ker sem se rodil sredi pohorskih gozdov, sem že v otroških letih spoznaval njihove lepote. Že takrat sem razmišljal, da ko bom velik, bom tudi jaz služil kruh v gozdovih. In tako se je tudi zgodilo. Vesel in srečen sem, da hodim po stopinjah svojih prednikov.«

Zloženska Krajevne enote Radlje

Jerneja Čoderl, univ. dipl. inž. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Že več let, gotovo pa ves čas delovanja Zavoda za gozdove, smo gozdarji v Radljah pogrešali publikacijo z natisnjenimi osnovnimi podatki o naši krajevni enoti, o naših gozdovih. Dolgoletna tradicija domačih in tujih ekskurzij v radeljske gozdove se nadaljuje vsa leta in dobro je obiskovalcem poleg ustnih informacij dati tudi pisno gradivo.

Gozd, kot živ, kompleksno zgrajen sistem, je v nenehnem spreminjanju. Včerajšnja slika ni enaka današnji, današnja ne jutrišnji, četudi vemo, da gledamo s človeškimi očmi, procesi v gozdu tečejo sorazmerno počasi. Dobrodošla in strokovno utemeljena se nam je zato zdela odločitev naše Območne enote Slovenj Gradec, da je zdaj, ko smo zaključili obnovo načrtov za obe gospo-

darski pomočjo karte na zadnjih dveh straneh. Navajamo podatke o gozdnatosti, o lastništvu gozdov in o velikosti zasebne gozdne posesti. K splošni predstaviti GE sodijo še podatki o podnebju, o matični podlagi in o tleh. V nadaljevanju se dotaknemo vegetacijskega orisa oz. gozdnih združb, ki so za našo KE najznačilnejše in površinsko najbolj zastopane. V tabelarni obliki predstavljamo podatke o gozdnih fondih. Lesna zaloga v GE Radlje – levi breg je 335 m³/ha, na desnem bregu pa 361 m³/ha. Prirastek je na levem bregu 7,0 m³/ha/leto in na desnem 7,6 m³/ha/leto. Delež drevesnih vrst v lesni zalogi za obe GE primerjalno ponazarjamo s stolpci. Gostota gozdnih prometnic potrjuje, da so naši goz-

dovski sonaravni obliki gospodarjenja sta malopovršinsko raznodobno in prebiralno. Oba sistema dela z gozdom zagotavljata izkoriščenost proizvodne sposobnosti rastišč, trajnost donosov po količini in kvaliteti ter optimalno delovanje gozda za vse funkcije. V okviru podnaslova gojenje in varstvo gozdov navajamo količinske podatke o potrebnih vlaganjih v gozdove KE v prihodnjem desetletnem obdobju.

Delovanje KE Radlje je vpeto v uresničevanje načel, ki so bila postavljena že pred desetletji. Osnovno izhodišče pri delu je nega gozda, prenesena na nego krajine in na nego

in Požar, o gozdovih Radeljske in Mučke Dobrave, o pohorskih planjah, o drevesnici Omorika, o naših dveh gozdnih učnih poteh. Skozi naše gozdove vodijo številne pešpoti in kolesarske poti. Gozd je učilnica na prostem za izvajanje delavnic, naravoslovnih dni, ekskurzij in izobraževanj. V zadnjem obdobju se na območju naše KE odvijajo študijski krožki, ki so novejša oblika dela s širšo javnostjo.

Zloženko zaključujemo z mislijo: Kolegi gozdarji, ki so zaključili svojo poklicno pot, so zapustili današnji generaciji gozdarjev v Radljah sonaravne, dobro negovane gozdove. Od njih smo prevzeli obvezujočo tradicijo dobrega gozdarjenja v Radljah. Nadaljujmo poklicno delo po uhojeni poti v dobro radeljskih gozdov in prihodnjih rodov.

Kako je zloženska nastala?

Za začetek dela je bila pomembna odločitev OE, da bo omogočila tisk. Teksti so rezultat angažira-

nja avtorice članka in

Zdenke Jamnik, fotografske posnetke sta pridala Janez Skerlornik in Matej Modic, sodelavca na KE, ter Ljudmila Medved in Gorazd Mlinšek z OE. Lektoriranje je izvedla Blanka Dlopst, slavistka iz OŠ Radlje. Končno obliko zloženske je z računalniškimi oblikovalskimi spretnostmi zakrivil Samo Vončina. Vsem hvala za sodelovanje in trud.

Ker moramo ljudje imeti svoje delovanje vedno usmerjeno v nek cilj, si bo KE prizadevala, da bo zloženko o naših gozdovih lahko kmalu posredovala prevedeno v katerega od tujih jezikov tudi udeležencem ekskurzij, ki prihajajo iz tujine.

ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE KRAJEVNA ENOTA RADLJE OB DRAVI

NEGA GOZDA - NEGA KRAJINE - NEGA ČLOVEKA

enoti, s katerima gospodarimo, pravi trenutek za pripravo zloženske KE Radlje. Za GE Radlje – levi breg se je začelo obdobje desetletnice veljavnosti novega gozdnogospodarskega načrta z letom 2003, za GE Radlje – desni breg pa z letom 2004. Tako smo za pripravo zloženske razpolagali z najnovejšimi podatki, ki jih načrta za GE vsebuje.

V začetnem delu nas zloženska seznani z lego KE in z njeno umeštvitvijo v okvir OE Slovenj Gradec. Lega KE je prikazana tudi s

prometnicami dobro odprti in da so gozdne ceste pomembne povezovalne žile kmetij z dolino.

Gozdovi na splošno opravljajo poleg lesnoproizvodne še vrsto drugih funkcij. Med ekološkimi funkcijami prevladuje v Radljah funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev, med socialnimi funkcijami zavzema največ površin funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot.

Osrednja strokovna tema zloženske je predstavitev gospodarjenja z gozdovi v Radljah. Osnovni

človeka. Sočasno delovanje v smislu uresničevanja teh načel vodi do ciljev: negovan, sonaraven večnamenski gozd, ohranjena krajina in njena osnovna poselitvena enota – celek in dobri odnosi med gozdarji, lastniki gozdov in javnostjo.

Pri omejenem obsegu gradiva je bilo nemogoče opozoriti na vse naravne znamenitosti, ki se najdejo na območju naše KE. Poleg naštetih skrivajo naši gozdovi v svojih nedrih številne drevesne posebnosti in druge mojstrovine narave.

Pod naslovom Zanimivosti in delo za širšo javnost v zloženci pišemo o gozdnih rezervatih Repiško

Nekaj utrinkov in spominov s službenih poti po revirju Plešivec

Tekst in foto: Rudi Rebernik

Večkrat se spominjam krajev in poti iz mojih službenih let v revirju Plešivec.

Ko danes hodim po teh krajih, z veseljem opazujem, kako so se gozdne površine in kraji, koder smo nekdaj pogozdovali in opravljali nego mladih sestojev, spremenili in bodo kmalu začeli vračati trud in delo, ki smo ga nekdaj vlagali vanje. Človeka navda s posebnim zadovoljstvom, če lahko vidi uspehe svojega nekdanjega dela.

V tem prispevku bi rad s sliko in opisom predstavil nekaj krajev, ki so mi iz mojih poti na delo na Plešivec ostali najbolj v spominu in ki sem jih srečeval skoraj vsak dan.

lesu. Staro žagno poslopje pa so malo preuredili za skromna stanovanja z eno sobo in skupnim straniščem za svoje delavce.

Tu je nazadnje živel naš gozdni delavec Alojz Kovše s svojo materjo Ano. Gozdni obrat Slovenj Gradec mu je omogočil, da si je na tem mestu postavil skromno zidano hišico. Vendar je po materini smrti ta propadla, sam pa je pričel bolehati. Zaprl se je vase, ker je v svoji bolni domišljiji v vsakem človeku videl sovražnika in ni spuščal k sebi nobenega soseda ali znanca več. Tako je neke mrzle zimske noči kot zadnji potomec rodovine Kovše, ki je v tej baraki stanova-

Gotovo je nastala v časih, ko so se pričeli razvijati gozdarstvo in žagarstvo ter lovski turizem, saj je tu vedno počival grof s svojim spremstvom, kadar se je odpravljal na svojo graščino na Plešivec. V ta namen je bilo tam tudi veliko kegljišče, kamor so se prihajali zabavati nedeljski letoviščarji iz Slovenj Gradca. Tudi za nas gozdarje in naše delavce je bil to vedno kraj, kjer smo se ustavili ter si odpočili in se odpravili na nadaljnjo pot po revirju vsak na svoje delovno mesto.

Slika številka 3: Pogled s križišča v Suhem dolu na Kristavške gozdove ali takratne gozdne oddelke

Gozdovi so tu večinoma varovalni, ker so po južnemu pobočju posestva sama revna peščena rastišča in uspevajo večinoma samo trdoživa borova in macesnova drevesa.

Slika številka 4: Pogled na ostanke moje rojstne hiše v Kristavcu. Domačija je bila po vojni od agrarne dodeljena mojemu starejšemu bratu, ki je tam živel s svojo družino do leta 1958. Ker se je delila agrarna zemlja samo za obdelovalne površine brez gozda in potrebnega lesa za vzdrževanje poslopij in kurjave, so se morali skoraj vsi lastniki te dodeljene zemlje zaposliti, če so

Slika 1 - Delavska baraka v Suhem dolu

Slika 2 - Gostilna Suhi dol

Slika 3 - Križišče v Suhem dolu

Slika številka 1: Malo pred Suhim dolom, kjer se je pričel revir Plešivec na obeh straneh ceste in potoka Suhodolnice, je tik za ovinkom ob potoku stala dolga lesena zgradba, ki se je imenovala samo »Baraka«, kjer so stanovali s svojimi družinami žagni in gozdni delavci. Baje je na tem mestu prvotno stala grofovsko žaga – venecijanka, pozneje pa je grof malo višje dal zgraditi večjo in sodobnejšo žago z gatom in cirkularkami, ker stara ni več zmogla zadovoljiti potreb po rezanem

la od njenega samega nastanka, zapuščen umrl. Tako je izginila še ena priča iz časov vladavine grofov in zemljiških gospodov pri nas. Na tem mestu je sedaj le še kupček ruševin in ostankov od stoletnega skromnega bivališča ljudi, ki so nekdaj živeli tam.

Slika številka 2: Starodavna gostilna v Suhem dolu, gotovo ena izmed najstarejših v teh krajih. O njenem nastanku ve le malo kdo od prebivalcev teh krajev.

7, 8 in 9. Od tu je vodila gozdna pot preko moje rojstne domačije, koder sem, če so le priložnosti dopuščale, vedno rad hodil. Tu me je vse spominjalo na moja otroška, pastirska in šolska leta, pa vendar takrat, ko sem tu hodil službeno, ni bilo veliko časa za taka romantična razmišljanja. Kristavško posestvo se je nekdaj ponašalo z obširnimi gozdovi, ki so se razprostirali od Kaštelskega jarka preko vrha do potoka Prevalšice pa do Cajgarja, kjer je bila nekdaj Kristavška bajta.

hoteli preživljati svoje družine in obenem še vzdrževati svoja gospodarska poslopja in plačevati vse davke, ki so bili odmerjeni po obdelovalni površini, pa če se je kaj pridelalo ali ne. Zato je brat to posestvo prodal, si v dolini kupil stanovanje, se pri gozdnemu obratu redno zaposlil in tako bistveno izboljšal življenjske pogoje svoje družine. Tako Kristavsko kot Suhodolško posestvo je bilo nekdaj prodano Plešivškemu gospodarju Martinu Plešivčniku, in sicer 15.

Slika 4 - Ostanke Kristavške domačije

Slika 5 - Molakova domačija

Slika 6 - Krivonogov križ

decembra 1883 Suhodolško, 5. junija leta 1888 pa Kristavško. Po teh prodanih domačijah je lastnik potem naselil svoje najemnike, ki so mu morali s svojim delom odslužiti najemnino za skromna stanovanja in zemljo, ki so jo obdelovali.

Od Kristavške domačije vodi pot po gozdu do vrha na Molakovo ravno, kjer se nam odpre pogled na večji del revirja Plešivec, to je Uršljo goro in Plešivsko Kopo, ter okoliške Plešivške gozdne površine.

Slika številka 5: Molakova domačija v zgornjem Razborju, mimo katere sem v svojem delavnem obdobju nešteto krat hodil na delo na Plešivec. To je bila lepa in trdna domačija z lepim gozdom in veliko raznovrstnega sadnega drevja. Spominjam se, da so si plešivski lastniki vedno prizadevali, da bi kupili Molakovo posestvo, ki je kakor otok ležalo sredi njihovih gozdov. Posebno se je trudil zadnji lastnik Skubic, kateremu pa se tudi ni posrečilo, da bi svoje veleposestvo v Zg. Razborju zaokrožil in postal večinski lastnik v tem kraju. Tu sta v mojem

času gospodarila Pavel Pačnik in njegova dobra in skrbna žena Jožefa, s katerima smo bili vedno dobri prijatelji in ki sta meni in moji družini veliko pomagala s svojimi nasveti in delom v težkih povojnih letih. Žal sta že oba pokojna, pa vendar se ju še vedno s hvaležnostjo spominjamo.

Slika številka 6: Pogled na staro znamenje ob cesti od Molaka proti Plešivcu. To je Krivonogov križ, mimo katerega sem nekdanj hodil in kjer se še danes rad ustavim, če me pot pripelje mimo. Nastanka tega znamenja se ne

spomni nihče in največja verjetnost je, da je nastalo v času gradnje cerkve sv. Uršule na Gori, ko so delavci in zidarji z Gore radi storili okoliškemu kmetu uslugo v zameno za hrano in pijačo. V bližini tega znamenja je bilo tudi nekaj partizanskih grobov iz druge svetovne vojne, dokler jih niso svojci izkopali in odpeljali v svoj kraj ali pa v skupno grobnico na razborško pokopališče.

To je bilo le par utrinkov in opisov krajev in ljudi, s katerimi sem se nekdanj srečeval na svoji poti do delavnega mesta.

Varovalna vloga gozda

Boris Večko, inž. gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Gozd opravlja poleg proizvodne še številne druge pomembne funkcije. Včasih sta na primer varovalna funkcija oziroma funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev kot pomembni ekološki in zaščitni funkciji iz sklopa so-

cialnih funkcij pomembnejši od proizvodne.

Varovalno funkcijo opravljajo zlasti gozdovi, ki:

- zagotavljajo odpornost tal na erozijske pojave, ki jih povzro-

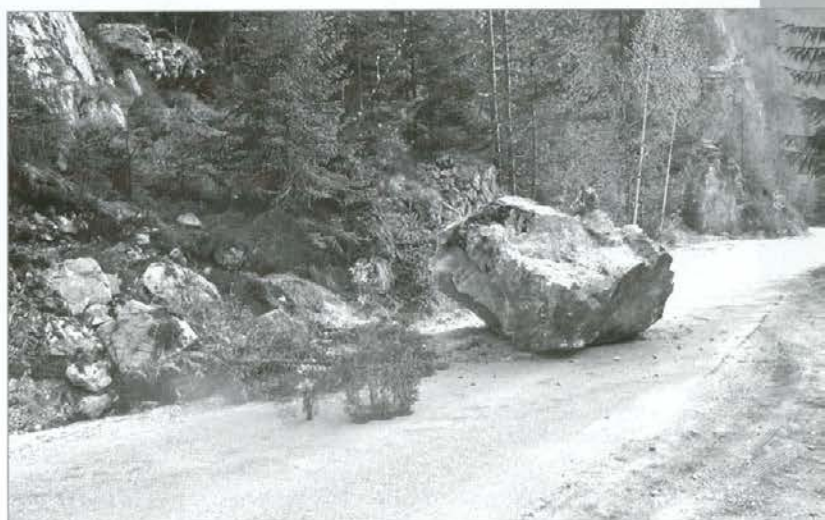
čata voda in veter;

- preprečujejo zemeljske in snežne plazove, usade in valjanje kamenja;
- so v predelu nad mejo strnjene gozda in v drugih zelo ranljivih ekoloških razmerah.

Zaščitno funkcijo opravljajo zlasti gozdovi, ki varujejo gospodarske, predvsem infrastrukturne objekte ter naselja pred naravnimi pojavi, ki bi lahko ogrozili njihov obstoj ali njihovo nemoteno delovanje.

Kadar gozd uspešno opravi varovalno in zaščitno funkcijo: skala na Lutrarskem vrhu (foto: Filip LESKOVEC).

A žal včasih tudi gozdu ne uspe preprečiti erozije: skala v Topli (foto: Boris VEČKO).

Letovanje v Moravskih toplicah in Portorožu

I.R.

Zaposleni v družbi Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, upokojeni gozdarji in zaposleni v Zavodu za gozdove Slovenja, Območne enote Slovenj Gradec, lahko tudi letos letujete v počit-

niški hišici v Moravskih Toplicah. Termine lahko izbirate sami. Cena letovanja za štiri osebe je 9.000 SIT na dan. V tej ceni je vključena uporaba počitniške hišice in štiri vstopnice za termalne

bazene. Cena za druge zainteresirane za iste storitve je 10.000 SIT.

Tudi v letu 2005 boste lahko letovali v hotelih Histron in Vile park v Portorožu pod ena-

kimi pogoji kot prejšnja leta. Prijave in vse ostale informacije dobite pri tajnici Gozdnega gospodarstva Cvetki Brezovnik na tel. št.: 02 88 43 332.

Informativni gozdarski storži v januarju

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. ☎ Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Letošnji novoletni prazniki so bili bolj kratki, saj smo praznovali med vikendom. Ob vstopu v novo leto smo si zaželeli predvsem zdravja in uspehov tako v privatnem življenju kot v službi. Veliko je bilo izrečenih želja o pričakovanih uspehih, dobrem medsebojnem sodelovanju, pa tudi o lepem vremenu in neželjenih potresnih sunkih. In kakšno vreme nas je spremljalo v prvem mesecu v novem letu?

Minil je pravi zimski mesec z nizkimi jutranjimi temperaturami, pa tudi čez dan se ni preveč segrelo. V dnevno beležnico sem v januarju evidentiral kar 17 jasnih in delno jasnih dni, kateri so bili prekinjeni s popolno ali delno oblačnostjo dvanajstkrat, dva dneva pa sta bila snežena. 25. in 26. januarja je zapadlo v dolini le nekaj centimetrov suhega snega, v višjih predelih pa več kot 15 cm. Sneženje je bilo bolj intenzivno v vzhodnem predelu našega območja (Mislinja, Mislinjsko Pohorje). Sneg se je pojavil lokalno različno v obliki kratkotrajnih snežnih neviht petkrat. V januarju so bile najnižje dnevne temperature od 0° C do -14° C in manj. Najbolj nas je zeblo zadnji teden v mesecu. Na Grohatu pod Raduho so dežurni gorski reševalci 30. januarja namerili celo -20°C, čez dan pa je poskušalo sonce segreti zrak tudi na +8° C, v višjih predelih nad inverzijskim pragom še na kakšno stopinjo več.

Lepih zimski dni so bili veseli predvsem gozdni delavci GG Slovenj Gradec in drugih izvajalskih organizacij in podjetij, ki so lahko kljub nizkim temperaturam in za ta čas tanko snežno odejo brez večjih težav opravljali sečnjo in druga dela v gozdu. Pa tudi kmetje so pričeli z izvajanjem posameznih po letnem načrtu načrtovanih gozdnogojitvenih del.

Gozdarji smo bili in moramo kljub vse večjim birokratskim pritiskom na naše delo ostati terenski gozdarji v gozdu med

lastniki gozdov in izvajalci gozdarskih del. Naše znanje o gozdu moramo podajati tako njim kot ostali javnosti kompleksno in po načelih sonaravnega gospodarjenja z gozdom. In prav zimski dnevi so primerni za razna interna in skupinska izobraževalna razglabljanja ter analizo opravljenih del v preteklem letu.

Tudi tako obvarujemo drevo in gozd.

Prve dni v januarju se je kljub mrazu podal na teren tudi Milan Tretjak, vodja Zavoda za gozdove, Območne enote Slovenj Gradec, in obiskal sodelavce na vseh šestih krajevnih enotah. Srečal pa se je tudi z nekaterimi lastniki gozdov. Vsem nam je zaželel, kljub morebitnim najrazličnejšim pritiskom na javno gozdarsko službo, še naprej veliko delovnega elana in medsebojnega sodelovanja.

Bil pa je januar tudi poročevalsko obarvan, saj smo intenzivno zbirali, analizirali in oblikovali podatke o gospodarjenju v koroških gozdovih, katere smo morali v pisni obliki združiti v poročilo o delu v letu 2004 vsi vodje odsekov in krajevnih

enot. Vsa ta poročila so osnova za glavno poročilo o delu območne enote, za katero je zadolžen vodja le-te. Z glavnimi ugotovitvami vas bo seznanil v eni prihodnjih števil Viharnika. Intenzivno smo sodelovali pri analizi lanskoletnega dela v »naših« gozdovih tudi z gozdarji Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, ki imajo koncesijo za

ter vodje odsekov in KE.

V letu 2005 bomo nadaljevali z izločanjem in popisom novih semenskih sestojev na našem območju. Tako smo januarja člani strokovne komisije v sestavi Gorazd Mlinšek (vodja odseka za gojenje gozdov), Avgust Kunc in Filip Leskovec (oba gojitelja načrtovalca) pregledali lep sesto s smreke na Pudgarskem (Ludranski vrh, KE Črna), izvedli popis tega sestoja in ga predlagali za nov semenski sesto s smreke. Opis sestoja smo z njegovim vrisom na gozdnogospodarsko karto v merilu 1 : 25 000 in 1 : 5000 posredovali na Gozdarski inštitut Slovenije v Ljubljano. Dokončno bo semenski sesto uradno določen z odločbo po predhodnem ponovnem pregledu sestoja strokovne komisije omenjenega inštituta.

Živahno je bilo tudi na smučiščih, obdanih z gozdovi, kjer so imeli šolo v naravi osnovnošolci. Na Pungartu na Pohorju so uživali mladi nadebudneži iz Osnovne šole Prevalje, v Črni na Koroškem pa petošolci Osnovne šole Prežihovega Vrance na Raven na Koroškem. Na Pungartu jim je o zanimivostih gozda predaval revirni gozdar Primož Areh, v Črni pa Gorazd Mlinšek.

21. januarja 2004 smo se kljub odsotnosti poškodovane predsednice društva Jerneje Čoderl, katero je pri vodenju sestanka nadomestila njena namestnica Barbara Polanšek, prvič sestali člani upravnega odbora KGD Slovenj Gradec (Koroško gozdarsko društvo). Na sestanku smo obravnavali in opredelili detajlni program društva v letošnjem letu s poudarkom na organizaciji posveta ob petdeseti obletnici urejanja gozdov v OE Slovenj Gradec. Posvetovanje bo v paviljonu Umetnostne galerije v Slovenj Gradcu.

Dosti bo storževskih razpredanj o gozdarskih dogajanjih, upam pa, da bodo februarski manj birokratski in bolj terenski!

Dvajseto, jubilejno srečanje mlekarjev v Podgorju

Mirko TOVŠAK, oec.

Pridelovalci mleka iz območja Podgorja, Razborja in Suhega dola se v začetku novega leta tradicionalno srečujejo na »mlekarskih gavdah« in tako dokazujejo svojo stanovsko pripadnost kmetijstvu. Ta srečanja so vedno tudi prilika, da spregovorijo o problemih, s katerimi se vsakodnevno srečujejo pri pridelavi in odkupu mleka. Ker na to prireditve skoraj redno pridejo tudi najvišji predstavniki kmetijske zadruge, mlekarne in Mestne občine Slovenj Gradec, tamkaj teče tudi beseda o pomoči, ki jo lahko ti nudijo kmetom pri pridelavi in odkupu mleka.

srečanje, pripravili kar malo zgodovinsko razstavo vseh dosedanjih tovrstnih srečanj. Vabljeni gostje so se morali, tako kot običajno, spopasti včasih kar z neprijetnimi vprašanji, odgovarjali pa so tudi na vprašanja, ki se nanašajo na odkup in pridelavo mleka.

Posebne pohvale je bil deležen sedanji župan Mestne občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar, saj je prvi med dosedanjimi župani dejansko izpolnil obljubo in iz proračunskih sredstev zagotovil vsaj minimalno podporo za prevoz mleka iz hribovitih območij v višini tolar po litru pri-

pripravila skeč na temo domačih kolin, vanj pa vpletla kar nekaj pikrih besed na račun nekaterih

ob petju himne. Tokratni dirigent je bil župan Zanoškar.

Dvorana kulturnega doma v Podgorju je bila nabito polna.

Kulturni spored je nujen del vsakoletnega srečanja.

Letos je bilo na prireditvi še posebej slovesno, saj so prireditelji slavili svojevrsten jubilej. Prireditve jim je uspelo namreč izpeljati že dvajsetič, zato so v podgorski dvorani, kjer je potekalo

peljanega mleka v dolino.

Prireditelji pa tudi tokrat niso pozabili na to, da mora biti v dvorani ves čas pestro in zanimivo. Tako je kulturna skupina

Pomembni gostje na prireditvi, med njimi tudi direktor mlekarne Celeia in župan Zanoškar.

nesmiselnih ukrepov, ki se nanašajo na domač zakol. Manjkala tudi ni običajna mlekarska himna, ki jo družno zapojejo vsi udeleženci. Posebno čast izkažejo tistemu, ki lahko dirigira

Ker je med tem časom prenehal prevažati mleko z območja Razborja dolgoletni prevoznik in kmet Drago Knez, so se nanj spomnili tudi prireditelji. Podelili so mu posebno priznanje za dolgoletno delo in trud, prejel pa je tudi praktično darilo, ki ga bo spominjalo na 25-letno prevažanje mleka po vseh mogočih in nemogočih terenih in razmerah z Razborja do podgorske zbiralnice mleka.

Prireditve se je končala v poznih jutranjih urah, ko molža v hlevih zahteva svoj čas in red, zato se je večina pridelovalcev mleka z »gavde« kar neposredno odpravila na vsakodnevna opravila v hlevu.

Drago Knez je 25 let prevažal mleko iz Razborja v dolino.

Zvonec prejme novi predsednik, ki je dolžan izpeljati naslednje srečanje.

Za visok jubilej se spodobi tudi torta.

Dišalo je tako ali drugače

— Danica ONUK, inž. kmet. —

Tudi v letu 2004 je Kmetijsko svetovalna služba organizirala tečaje kuhanja in peke peciva.

Kmečke žene iz Mislinje in okolice so pod vodstvom Marije Rošar iz Maribora pekle medeno pecivo v mesecu februarju lani v Osnovni šoli Mislinja.

Kmečke žene iz okolice Pameč, Trobelj, Gradišča in Legna so se slikale pred pričetkom praktičnega dela tečaja Omake in priloge pri Šaferju v Pamečah.

Na turistični kmetiji Rdečnik na Razborju so pekle pite domačinke iz tega okolja in Podgorja v mesecu novembru 2004.

Prav tako v Mislinji so pod vodstvom Janeza Komarja pripravljale zelenjavne jedi novembra 2004.

Ob zaključku tečaja Omake in priloge v Završah so udeleženke poskusile jedi, ki so jih pripravile.

Usposabljanje – korak k razvoju

Mojca Krivec, specialistka za razvoj podeželja

Kmetijsko gozdarski zavod Celje je na javni razpis Agencije republike Slovenije za regionalni razvoj, Sklad za male projekte, Program Phare, čezmejno sodelovanje Slovenija/Avstrija 2002 prijavil projekt z naslovom Usposabljanje – korak k razvoju. Projekt je bil odobren, zato želimo javnost seznaniti z njegovim namenom in cilji. Projekt bo financiran iz evropskih in nacionalnih sredstev. Namen projekta je z dvigom usposobljenosti podeželskega prebivalstva povečati njegove možnosti na poklicni poti – samozaposlitvi na kmetiji.

K pripravi projektnega predloga smo pristopili na podlagi poznavanja potreb in ovir pri odločanju za razvoj dopolnilne dejavnosti. Te pa so predvsem neustrezna izobrazba, nizka motiviranost za razvoj dejavnosti, preslabo poznavanje primerov dobrih praks ter nenehno spreminjajoči se zakoni in drugi podzakonski akti. Ciljna skupina projekta so potencialni in obstoječi nosilci in nosilke dopolnilnih dejavnosti na kmetijah na območju savinjske in koroške regije, posredna pa strokovnjaki Kmetijsko gozdarskega zavoda Celje

in partner na avstrijski strani – Ländliches Forstbildungsinstitut Kärnten, ki se, podobno kot naša Kmetijska svetovalna služba, ukvarja z izobraževanjem in usposabljanjem kmetov na avstrijskem Koroškem. V okviru projekta bomo poleg izmenjave izkušenj in izdelave dolgoročnega koncepta sodelovanja s partnersko organizacijo ter izdelave dvojezičnega kataloga primerov dobrih praks na obeh straneh meje izvedli še sledeče aktivnosti:

1. že v mesecu decembru so potekale delavnice vodenja knjigovodstva na kmetijah, iz-

vajale pa se bodo tudi še januarja. Na delavnicah želimo nosilce dopolnilnih dejavnosti seznaniti s spremembami, ki jih zanje s 1. 1. 2005 prinaša Zakon o dohodnini;

2. v mesecu februarju bomo izvedli dva tečaja za bodoče nosilce turistične dejavnosti na kmetiji, ki nimajo ustrezne formalne izobrazbe;

3. od januarja do marca bomo izvedli štiri tečaje peke kruha, potic in izdelave testenin ter dva tečaja predelave mesa, prav tako namenjene pridobitvi ustrezne izobrazbe za bodoče nosilce dopolnilne dejavnosti;

4. v spomladanskem času bomo za vse tiste, ki se zanimajo za dopolnilne dejavnosti, a ne morejo sprejeti odločitve, izvedli motivacijske delavnice »poiščimo možnosti na podeželju«, ki jih bo izvajal avstrijski strokovnjak z dolgoletnimi izkušnjami, svojo dejavnost pa bodo predstavili tudi naši kmetje, ki se uspešno ukvarjajo z eno od dopolnilnih dejavnosti.

Pozivamo vse, ki bi vas udeležba na kateri od navedenih delavnic ali tečajev zanimala, da se oglasite na izpostavi Kmetijske svetovalne službe Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem ali Dravograd oz. pokličete na telefon 88 39 911, 041 418 753 (Danica Onuk), 82 46 923, 041 474 881 (Darja Jeriček) in 87 10 680, 041 440 036 (Bernarda Javornik).

Tečaj »Vodenje knjigovodstva na kmetijah«, ki ga je vodila Vida Skok iz Mozirja.

Cilji projekta so:

1. vzpostaviti čezmejno partnerstvo na področju razvoja, načrtovanja in izvajanja programov usposabljanj;
2. spodbuditi in povečati podjetnost podeželskega prebivalstva;
3. prilagoditi in izvesti programe usposabljanj za nosilce dopolnilnih dejavnosti za izpolnitev pogoja ustrezne usposobljenosti, ki je potrebna pri priglasiitvi dejavnosti.

Prispevek Mestne občine Slovenj Gradec za kmetijstvo v letu 2004

Matjaž Zanoškar, župan Mestne občine Slovenj Gradec

V času, ko se poslavljamo od preteklega leta in pozdravljamo novo, se radi ozremo nazaj, na prehojeno pot, na cilje, ki smo si jih zastavili in uresničili in po tem ugotovimo, ali je bilo leto uspešno ali manj uspešno. Kriterij za ugotavljanje uspešnosti pa ni le to. Zelo pomembno je namreč, koliko smo se že in koliko smo se še vedno pripravljali naučiti. Vsako leto je namreč polno izzivov, ki v naša življenja vnašajo izkušnje, nove poglede, znanja in spretnosti. Vsako leto znova se moramo soočiti tako s tistimi izzivi, ki so del vsakdanje ekonomije, kot s tistimi, ki nam jih, na srečo ne tako hudo, kot drugod po svetu, zna navreči narava. Pri vseh izzivih, ki nas čakajo v letu 2005, si želimo,

izboljšanje pogojev za bivanje v tem sistemu. Včasih nam kaj uspe bolje, včasih malo slabše, a z vsako napako, ki jo storimo, se naučimo dovolj, da lahko v dnevnik zapišemo dva nova uspeha. Slednjih je bilo v preteklem letu precej, v novem letu pa jih bo, prepričan sem, še več. In s temi izzivi smo se začeli soočati že takoj po sprejetju proračuna. Proračun za leto 2004 je bil sprejet že v začetku decembra 2003.

Naš proračun za leto 2004 je znašal 3.121.459.645,00 tolarjev, po opravljenem rebalansu pa je proračun za leto 2004 znašal 3.376.291.386,60 tolarjev.

V prispevku vas želim seznaniti z aktivnostmi, ki so se odvijale na področju kmetijstva in gozdarstva v letu 2004, v kar so bile vpete tudi strokovne službe uprave Mestne občine Slovenj Gradec.

Mestna občina je v letu 2004 za področje kmetijstva in gozdarstva sofinancirala naslednje projekte (nekateri pomembnejši):

- Financiranje preventivnih pregledov mastitisa
- Sofinanciranje reprodukcije govedi
- Sofinanciranje apnene moke
- Sofinanciranje agromelioracij
- Podpora društvom, strokovnim prireditvam in strokovni publicistiki v kmetijstvu
- Stroški strokovnih opravil (analize zemlje)
- Pot Rimljanov (Program celovitega razvoja podeželja in vasi – CRPOV)
- Zaključek projekta razvojnega programa Golavabuka, Gradišče, Legen
- Izobraževalni programi s področja kmetijstva (tečaji, seminarji ...)
- Izobraževalni programi s področja gozdarstva

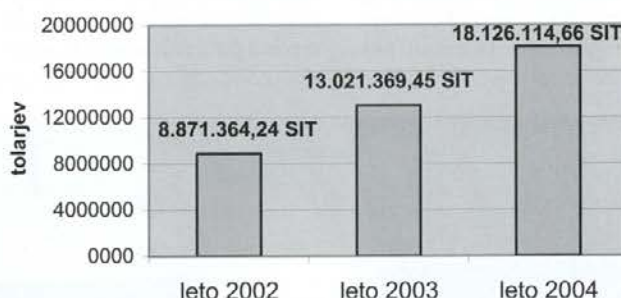
- Sofinanciranje prevozov mleka s hribovskih kmetij

Iz naslednjega grafa je razvidna primerjava realiziranih odhodkov (leta 2002, 2003 in 2004), namenjenih KMETIJSTVU in GOZDARSTVU, iz proračuna MO Slovenj Gradec.

voj kmetijstva v Mestni občini Slovenj Gradec v letu 2004 (Ur. l. RS št. 77/04) - sofinanciranje apnene moke in sofinanciranje agromelioracij.

Kmetje so nabavili za razkisanje zemljišč skupno 166.000 kg apnene moke. Mestna ob-

Pimerjava realiziranih odhodkov, namenjenih KMETIJSTVU in GOZDARSTVU, iz proračuna Mestne občine Slovenj Gradec (leta 2002, 2003 in 2004)

Iz grafa je razvidno, da je MO Slovenj Gradec v letu 2004 namenila za področje kmetijstva in gozdarstva **dvakrat** več sredstev kot v letu 2002.

čina Slovenj Gradec je sofinancirala 50 % nabavljenih količin apnene moke kmetom, ki so se prijavili na razpis in so izpolnjevali razpisne pogoje.

a) Financiranje preventivnih pregledov mastitisa

Mestna občina Slovenj Gradec je preko pogodbe (Sanacija čred molznic s previsokim številom somatskih celic), ki jo je sklenila z Veterinarsko postajo Slovenj Gradec, v celoti financirala odvzete 105 vzorcev mleka (105 govedi) za bakteriološko preiskavo ter antibiogram in tudi vse stroške prevoza.

b) Sofinanciranje reprodukcije govedi

V letu 2004 smo sofinancirali umetno osemenje 2641 plemenic. Tako je Mestna občina Slovenj Gradec sofinancirala 1000 SIT za umetno osemenje.

c) Sofinanciranje apnene moke

V letu 2004 smo objavili tudi Javni razpis za dodeljevanje sredstev za ohranjanje in raz-

d) Sofinanciranje malih agromelioracij

Prav tako smo kmetom, ki so izpolnjevali pogoje razpisa za sofinanciranje agromelioracij, v letu 2004 dodelili 716.299,-20 tolarjev.

e) Sofinanciranje društev

Mestna občina Slovenj Gradec je sofinancirala tudi večino društev, ki delujejo na področju kmetijstva (Društvo podeželske mladine, Društvo kmetič, Konjerejsko društvo, Govedorejsko društvo, Sadjarsko društvo ...)

f) Sofinanciranje analiz zemlje

Za proračunsko leto 2005 smo sredstva za ta ukrep precej povečali predvsem z nalogo, da se kmetom omogoči testiranje zemljišč za vzgojo posameznih kultur in druge analize v zvezi z rejo govedi. Kmetom smo sofi-

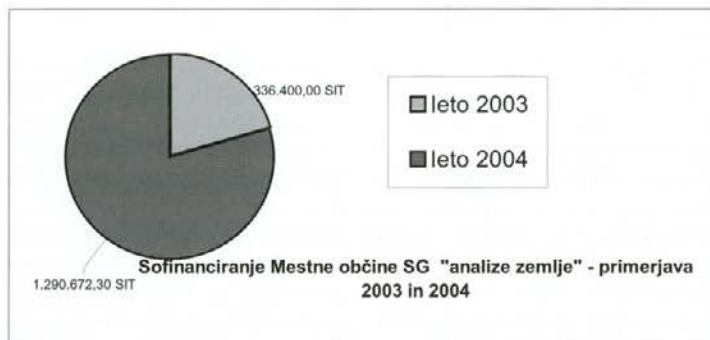

da bi jih uspešno, preudarno in zavzeto razreševali. V naši mestni občini se bomo teh izzivov lotevali z vso pozornostjo, resnostjo in prepričan sem, da bomo povečini uspešni. Tudi na vašo pomoč, drage občanke in spoštovani občani, izdatno računamo. Občina je zapleten sistem različnih dejavnikov. Ves trud, ki ga vlagamo v svoje delo, je namenjen

nancirali 50 % stroškov analiz. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) je namreč predpisalo vsem kmetom, ki so na območju z omejenimi dejavniki (OMD), da opravijo te analize. Analize so potrebne predvsem za pravilno uporabo organskih in anorganskih gnojil v kmetijstvu (varstvo okolja) ter so tudi podlaga za pridobitev neposrednih podpor MKGP iz programa razvoja podeželja 2004–2006.

- Ekскурzija sadjarjev
- Prikaz predelave sadja
- Strokovna publikacija
- Izobraževanje kmečkih žena
- Glasilo Društva kmetov Mislinjske doline
- Izobraževanje – računalniški tečaj
- Sofinanciranje nakupa sadik – sadno drevje

Potrebno je povedati, da smo v precejšnji meri **sofinancirali računalniški tečaj kmetom,**

V letu 2004 smo tako sofinancirali analizo zemlje 396 kmetom. Vsak kmet pa je analiziral zemljo – od ene do desetih enot rabe. Povprečno torej okoli pet analiz na kmetijo.

g) Sofinanciranje napajališča pašnika Plešivec

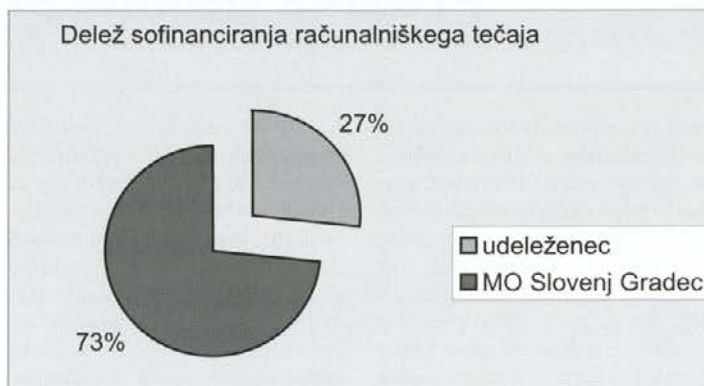
Zaradi problematike pomanjkanja pitne vode v času sušnih obdobij na pašniku Plešivec smo letošnje leto sofinancirali tudi izgradnjo dodatnega bazena za vodo. Na tem pašniku vsako leto pasejo plemenske telice (120 glav) kmetje iz Mestne občine Slovenj Gradec, skupno 35 kmetov. Mestna občina je sofinancirala 50 % stroškov izgradnje te investicije.

h) Sofinanciranje izobraževalnih programov (kmetijstvo, tečaji, seminarji ...)

- Zdravstveno predavanje o raku na dojki in preventivi
- Sodelovanje na 18. državnih kmečkih igrah
- Ekскурzija kmečkih žena
- Najem prostorov – predavanja subvencije 2004
- Izobraževanje kmetov
- Sodelovanje na regijskih kmečkih igrah
- Ekскурzija podeželske mladine

ki so se zanj prijavi. Zavedamo se, da je poznavanje osnov računalništva v današnjem času zelo pomembno.

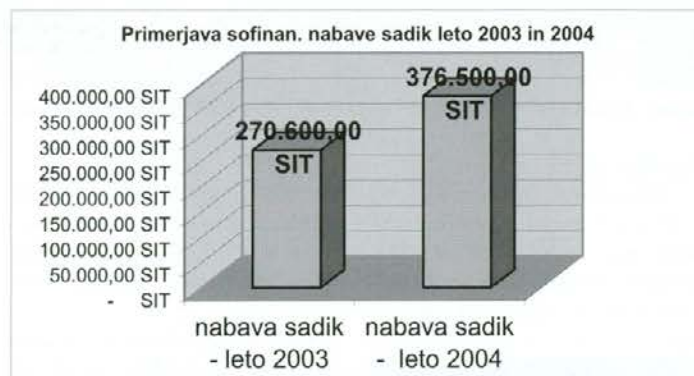
Naslednji graf prikazuje delež sofinanciranja Mestne občine Slovenj Gradec udeležencem računalniškega tečaja.

V letu 2004 je Mestna občina Slovenj Gradec ponovno pristopila k **sofinanciranju (50 %) nabave sadik sadnega drevja.** Odziv kmetov je bil zelo velik. Naslednji graf nam prikazuje primerjavo nabave sadik za leto 2003 in 2004.

e) Sofinanciranje prevozov mleka s hribovskih kmetij

Mestna občina Slovenj Gradec je v letu 2003 za mesec november in december namenila sred-

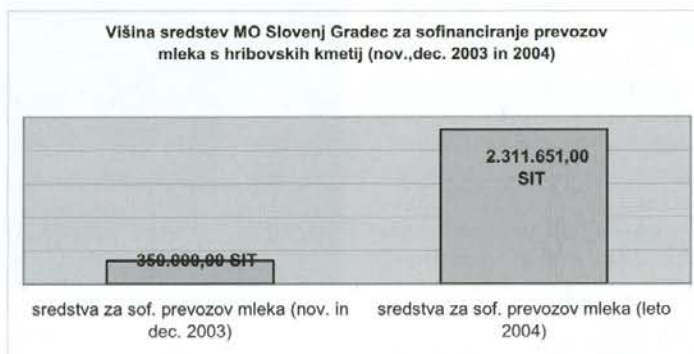
stva v **višini sofinanciranja 1 SIT/ liter mleka** za delno pokritje stroškov prevoza.

V letu 2004 pa smo na pobudo Odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano namenili sredstva tovrstnemu sofinanciranju za obdobje celega leta.

močan veter poškodoval (izruval) več kot 1 hektar smrek.

Še nekaj:

Ob vstopu v novo leto Vas želim tudi seznaniti, da je mestni svet Mestne občine Slovenj Gradec na svoji 24. seji dne 14. 12.

2004 sprejel proračun Mestne občine Slovenj Gradec za leto 2005 v višini 3.428.655.082,00 tolarjev. Naše strokovne službe bodo lahko že prve dni tega leta pričele z izvrševanjem zastavljenih nalog.

Na koncu se Vam želim zahvaliti za vso Vašo dobro voljo in pripravljenost za sodelovanje, dajanje pobud in predlogov, kar vse skupaj pripomore k boljšemu jutri.

f) Naravne nesreče

Tudi v letu 2004 smo pozvali vse, ki so jim naravne nesreče poškodovale pridelek. Letos ni bilo suše, pač pa je neurje s točo v mesecu juliju kar dvakrat naredilo precej škode. Največ na hmelju in koruzi. Skupna površina poškodovanih kultur zaradi neurja s točo je bila kar na 130,37 hektarjih, kar smo tudi prijavi na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Prav tako je v novembru

Precej stvari se je zgodilo v letu 2004, med drugim smo dobili tudi novo vlado. Želim, da bi oblikovala takšno strategijo na področju kmetijstva in gozdarstva, da bi bilo doseganje zastavljenih ciljev vsakega posameznika čim lažje.

Želim si tudi, da bi s prijaznim in strpnim odnosom do sočloveka in z naklonjenostjo narave v letu 2005 obirali in želi dobro letino.

Elizabeta HOZJAN, dr. vet. med.; Alja RAMŠAK, dr. vet. med.

Pretekle tri mesece smo imeli na Veterinarski postaji Slovenj Gradec več primerov demodikoze pri psih, zato sem se odločila, da bom lastnike psov in bralce Viharnika seznanila s to boleznijo.

Demodikoza psa je kožna bolezen, ki jo povzroča parazit *Demodex canis*. *Demodex* je normalen prebivalec kože zdravega psa. Novorojeni psički se prvič okužijo v leglu pri stiku s psico. Bolezen izbruhne v klinični obliki, kadar psu oslabi imunski sistem. Zaradi znižane telesne odpornosti se parazit razmnoži

v prevelikem številu.

Dejavniki, ki privedejo do nastanka bolezni, so genetski, krije so lahko hormonske motnje, slaba prehrana, endoparaziti, stres.

Parazit najpogosteje živi v dlačnih mešičkih, najdemo pa ga tudi v lojnicah in apokrinih znojnih žlezah.

Klinično (glede na obliko, v kateri se bolezen pojavi) ločimo tri vrste demodikoze: lokalizirano, generalizirano in v obliki pododermatitisa.

Za lokalizirano demodikozo je značilno, da se na koži pojavi več

(do pet) majhnih okroglih sprememb. Spremenjena mesta so rdečkasta, brez dlake, nesrbeča ali blago srbeča. Spremembe se najpogosteje pojavijo na glavi in prednjih okončinah. Lokalizirana demodikoza se najpogosteje javlja pri psih, mlajših od petnajst mesecev. V 90 % primerov bolezen spontano preneha, v 10 % pa preide v generalizirano obliko.

Za generalizirano obliko je značilno, da so spremembe razširjene po celem telesu. Delimo jo na juvenilno demodikozo, ki se pojavlja pri psih od tretjega do dvanajstega meseca starosti, in demodikozo, ki se prvič pojavi pri starejših psih (nad pet let). Za juvenilno obliko demodikoze najpogosteje zbolijo kratkodlake pasme psov. Najpogosteje se bolezen pojavi pri naslednjih pasmah: staffordski terier, angleški buldog, bostonski terier, jazbecar, čivava, bokser, šarpei, beagle, dalmatincev in doberman.

Kronični pododermatitis so zgoraj opisane spremembe, ki se pojavijo na tačkah.

Diagnozo postavimo na podlagi anamneze, klinične slike in pregleda kožnega ostružka.

V skarifikatu kože lahko najdemo štiri razvojne oblike parazita: jajčeca, ličinke, nimfe ali odrasle parazite.

Bolezen se zdravi z ektoantiparazitikom (Amitraz). Žival je potrebno kopati z zdravilno raztopino enkrat tedensko. Zdravljenje je dolgotrajno in traja najmanj 2 meseca. Zahteva doslednost in skrbnost lastnika. V primeru močne razširjenosti sprememb po koži celega telesa se obolela žival zdravi tudi peroralno (Ivermektin).

Bolezen se lahko pojavi tudi pri mačkah, vendar je zelo redka. Ni zoonoza in se ne prenaša na ljudi.

Praznik domače ustvarjalnosti

Kristl VALTL

Dva dogodka, dvoje praznovanj, tako bogatih, polnih človeške topline, razgovorov, vizij, vsekakor zaslužita obeležje. Zaslužita tudi kot vzpodbuda: ne ustavite koraka na tej poti!

Za oba, za tistega na Pernicah in onega na drugem vrhu, na Jerneju, je značilno lepo, toda silovito vetrovno in mrzlo vreme. Je tutil veter, se zvijale smreke, te najlepše palme naših krajev. In oba dogodka postajata tradicionalna – zdržite!

Perniški kmečki godbeniki so v domači farni cerkvi pripravili Miklavžev koncert. Že ime nam pove, da donijo melodije tam nekje okrog Miklavža. Cerkev je nabita prav do zadnjega kotička, še otroci vztrajajo, že vedo, pričakujejo, po koncertu pride Miklavž. Obrazi in obrazki sijejo od napetega pričakovanja. Pa zadonijo melodije domačih fantov in deklet, skrbno izbranih za takšen slovesen trenutek, kapelnik Sandi Pungartnik toreš zna. Kar slutiš, kako ljudi pre-

veva ponos, veš, da so pripravljeni za to tudi nekaj storiti, že dedje in prababice so morali to vedeti, sicer nas in teh nad sto let starih godbenikov sploh ne bi bilo. Že punčka, že fantek, ki ju mamica ali atek stiskata v toplem naročju, imata v sebi davno in današnjo genetiko. Zнала bosta delati in glasba bo z njima. Na koru so domače pevke, ubrani glasovi, vodi jih Simona Galer, Rebernikova, rečejo domačini. Za njeno delo ji izročijo priznanje. Ko izzvenijo vse melodije, ko opravi Miklavž svoje najlepše delo, pa predsednik godbe Peter Krajnc povabi vse prisotne na skupno pogostitev, skromno, kot pravi. Vsaka hiša, gospodinja je nekaj prinesla. Pa se takoj vidi, da je vsak hotel dati najboljše. Kaj razstave dobrot, tu so doma prave kmečke dobrote in bilo jih je za vse, ni boljših in manj pomembnih!

Tudi na Jerneju smo na več kot tisočih metrih mrzle višine. Toda pri kmetu Herku je toplo, je prijaz-

no, kar diši po dobrotah, Perničani so pripravili že drugi trijekraljevski koncert. Že pred stoletjem, ko so tudi Jernejčani imeli svojo godbo, so si muzikanti stopili na pomoč. Je vodil Preglav svoje na perniško stran, prišli so Perničani z instrumenti na Jernej, je podal sosed sosedu tudi tu roko. Tudi tu so dedje zapustili genetiko – je v družini, rečemo. Ja, v gosteh so bili tudi pevci mešanega pevskega zbora Zvon z Mute. Črnska duhovna in narodna pesem božata ušesa hvaležnih poslušalcev. Domačini pokažejo že skoraj pozabljene običaje. Vidimo, kako so včasih koledovali, peli k trem kraljem, peli k svečnic. Nič ni lepšega, ko sestopijo kmetice, vzamejo v roke sveče in v prostor se prilije pesem, ki morda nikjer ne zazveni tako nežno božajoče kakor tu, samo v tem kraju med temi ljudmi. Imaš občutek, da se je še veter umiril, ko v ljudi pronica samozaupanje. V tem je moč tega našega podeželja. Pa še en dogo-

dek. Žavcarjeva gospodinja s Primoža je skrbna zbiralka in še bolj skrbna hranilka starin – narodnega blaga. Pa je vendarle dala staro violino Preglovima dekletoma, ki sta odlični glasbenici, ki skupaj z očetom razveselita domačine ob sleherni slovesnosti. Dala jima je violino njunega pradedka, tistega, ki je pred stoletjem ustanovil in vodil kmečko godbo na Jerneju. Za takšno gesto je treba imeti veliko srce. Tudi na Jerneju je bila pogostitev za vse, tudi za slučajnega obiskovalca, za planinca, ki ga je tistega dne pot prinesla mimo. Dobrote in pijače so zbrali tako, da so šli s pesmijo za tri kralje od hiše do hiše, vse, kar so jim nasipale gospodinjne, so namenili za to pogostitev, obujen običaj. Resda veliko dela, vendar lep dogodek.

S plesom in razgovori bi se najbrž zavlekel v noč, da pač kmete ne kličejo hlevi in druga neodložljiva opravila. Povsod sejejo nekaj novega, videli boste, raslo bo.

Janez Bauer

Preko noči je bilo, ko je južni veter završal skozi golo drevje. Zjutraj, ko sem stopil skozi vrata, pa je že zadišalo po pomladi. Po nebu so se podili temni oblaki, ki jih je južni veter preganjal nekje z juga. Kar čez noč so se izpod snega pokazale prve travne zaplate in zvončki so že rinili na plan. Sredi kalendarke zime pride tudi kak tak dan, ki najavlja pomlad.

ja, povečala vse do 60.000, pri močnih družinah pa tudi do 100.000. To je tisti fenomen naše kranjske čebele. Zimo preživi skromno, ob minimalnem številu in z majhno zalogo hrane, spomladi pa vse do konca junija sledi silovit razvoj, ko se število čebel v družini lahko poveča tudi do desetkrat. Zaradi tega je naša čebela tako zelo cenjena in iskana po celem svetu.

panju odpremo zadnja vratca in narahlo potrkamo nanja. Čebele bodo zašumele in se hitro umirile. S tako čebeljo družino ni nič narobe, le ne zdi se ji potrebno, da bi se odpravila na prosto. Marsikje pa je vse tiho. Nosema, ali varoza sta čez zimo opravili svoje in družina je odmrta. Na takšnem panju zapremo prednja vratca, da preprečimo roparicam vdor vanj. Ko bo topleje,

nik čebelarstva zveze Avstrije in ravnatelj Čebelarstva šole v Gradcu. G. Ulz tudi dobro pozna razmere čebelarstva v Evropski uniji, saj je predstavnik Avstrije v Odboru za čebelarstvo v Evropski uniji. Najpomembnejša določila avstrijske davčne zakonodaje so:

1. Avstrija je celotno čebelarstvo vključila v kmetijsko-gozdarsko dejavnost;
 2. vsaka oseba, ki čebelari v Avstriji, ima ne glede na zemljiško posest status kmeta;
 3. avstrijsko ministrstvo za finance je sprejelo navodilo za ocenjevanje vrednosti čebelarskih obratov. Določilo je splošno očno bruto dohodka na čebeljo družino v višini 13.80 EUR, pri tem pa so čebelarstva do 58 panjev, 40 gospodarnih in 18 pomožnih, izvzeta iz vseh davčnih obravnav. Pomen opraševanja čebeljih družin je po njihovih kriterijih namreč večji, kot pa bi bil davek za te čebelje družine.
- Za vse čebelarje, ki čebelarijo z manj kot 58 panji, velja torej popolna oprostitvev za osnovne čebelarske pridelke. Avstrija se zaveda, kakšen je pomen enakomerne porazdeljenosti čebeljih družin po pokrajini in kakšna je njihova vloga pri opraševanju.

Tudi v panju ni več tistega zimskega mirovanja. Že konec januarja se je v zimski gruči pričelo prebujanje. Matica je začutila, da se dnevi daljšajo in da bo kmalu konec teh zimskih mrzlih dni. Čebele v sredini gruče so pričele ogrevati prostor na 33 stopinj celzija in matica je v izpraznjene celice zaleгла prve letošnje čebele. Pričelo se je novo življenje, ki se bo vsak dan bolj večalo in gruča čebel se bo do konca junija povečala vsaj za šestkrat. Iz skromnih 10.000, kolikor je naših kranjskih čebel ob koncu zime, se bo tam nekje konec junija, ko je čebelja družina na vrhuncu razvo-

Ob prvi pravi odjugu, ko se temperatura dvigne vsaj na 8 stopinj, se čebele množično odpravijo iz panja. Spreletijo se v okolici, se otrebijo in v panj prinesejo prve kapljice sveže vode. Zaradi tega moramo sneg pred čebelnjakom odmetati, da čebele ne padajo vanj. Lahko ga tudi posujemo s senenim drobirjem. Čebele sedajo nanj, se napijejo vode in jo odneso v panj. Čebelar tega dne ne sme zamuditi. Iz opazovanja pred panjem lahko izve vse o tem, kaj se v panju dogaja in kako so čebele preživele zimo. Marsikje čebele iz kakega panja ne izletajo. Pri takem

bomo panj odprli in ugotovili vzrok odmrtja družine.

Z novim letom je prišlo med čebelarje veliko razburjenja. S prvim januarjem je pričel namreč veljati nov zakon o dohodnini. Ta zakon je med čebelarje prinesel precej negotovanja in ogorčenja, saj so rešitve za čebelarje precej slabše in sploh niso primerljive z obdavčitvijo čebelarjev v Evropski uniji. Država tako lahko sedaj obdavči čebelarje kar na pet načinov. Zaradi tega je bil v Mariboru organiziran sestanek, na katerega je bil povabljen tudi g. inž. Josef Ulz, predsed-

Na podlagi te razprave je bil tudi na peti seji Upravnega odbora Čebelarstva zveze Slovenije sprejet sklep, da se formira delovna skupina, ki bo pripravila ustrezen predlog davčne ureditve za čebelarstva v Sloveniji. Predlog je bil, da se uvede podobna davčna ureditev kot je v Avstriji in drugih državah Evropske zveze.

Na vse to lahko rečem samo to, da se stvari premikajo in da bo velikim spremembam v preteklem letu sledil nov val organizacijskih in strokovnih rešitev za čebelarstva v letošnjem letu.

Kronična obstruktivna pljučna bolezen - KOPB

Metka Marković, dr. med., spec. spl. med.

Kronična obstruktivna pljučna bolezen je kronično obolenje dihal, za katerega so značilni: stalno zmanjšan pretok zraka, kratka sapa, kronični kašelj ter povečano nastajanje sluzi in izpljunkov.

KOPB obsega dve obolenji: kronični obstruktivni bronhitis in emfizem.

Pri kroničnem obstruktivnem bronhitisu gre za kronično vnetje dihalnih poti in njihovih sten. Zaradi tega so dihalne poti zožene, pretok zraka pa je oviran. Bolnik le s težavo in počasi izdihne zrak iz pljuč, zoženje pa z leti napreduje. Žleze v dihalnih poteh izločajo več sluzi, kar še dodatno ovira dihanje in povzroča napade kašlja. Za bolnike s KOPB je značilen produktiven kašelj, posebno v jutranjih urah, ko izkašljajo večje količine. Pri bolnikih je normalno odstranjevanje sluzi iz pljuč ovirano, zato zastaja in se spreminja v gojišče klic. To so glavni razlogi za huda poslabšanja bolezn, ki večkrat potrebujejo dolgotrajno in drago zdravljenje v bolnišnicah na oddelkih za intenzivno nego.

EMFIZEM je bolezensko stanje, pri katerem pride do propada pljučnih mešičkov.

V pljučih nastanejo večje votline in pljuča dobijo videz »švicarskega sira«. V takih pljučih ne more priti več do izmenjave plinov v krvi, ampak se v njih zadržuje zrak, ki ga bolnik ne more izdihniti in ostane ujet v pljučih. Posledica tega je najbolj značilen simptom KOPB – kratka sapa, ko bolnik potrebuje velik napor, da lahko izdihne zrak.

V svetovnih statistikah uvrščajo bolezen na tretje ali četrto mesto med vzroki za smrt, po ocenah strokovnjakov pa je pri nas vsaj 50.000 bolnikov s KOPB. Najtežjih bolnikov, ki potrebujejo trajno zdravljenje s kisikom na domu, pa je pri nas okoli 400.

DEJAVNIKI TVEGANJA:

- tobačni dim: kajenje cigaret, pipe in cigar;
- prah in kemične snovi na delovnem mestu (para, dražeče

snovi, dim), kadar je izpostavljenost večja in dolgotrajna;

- onesnaženost zraka zaradi goriv iz biomase za kuhanje in gretje v zaprtih in slabo zračenih bivalnih prostorih;
- onesnaženje zunanjega zraka, ki z vdihanimi delci dodatno poveča skupno obremenitev pljuč;
- tudi pasivna izpostavljenost cigaretne dimu poveča možnost razvoja KOPB.

KOPB je bolezen kadilcev. Pogojejša je v predelih, kjer je zrak zelo slab, v kotlinah ter v ozkih dolinah, v katerih je težka industrija.

Osnova za postavitev diagnoze je merjenje pljučne funkcije – spirometrija, s pomočjo katere ugotovimo, koliko so bronhi zoženi, težavnost bolezn in s katero spremljamo potek bolezn. S pomočjo spirometrije, ki jo opravimo dvakrat, postavimo tudi diagnozo astme, ki jo večkrat težko ločimo od KOPB. Razvoj KOPB pred 40. letom je redek, običajno se začne pri občutljivih kadilcih po 10 letih kajenja.

VAM GROZI KOPB?

1. Ste starejši od 40 let?

**NE
DA**

2. Ali ste kadilec (-ka) oz. bivši kadilec (-ka)?

**PASIVNI KADILEC (-KA)
ŠTEVILO LET KAJENJA
ŠTEVILO CIGARET NA
DAN**

3. Ali kašljate večino dni v letu že več kot dve leti zapored?

**NE
DA**

4. Ali izkašljujete sluz?

**NE
DA**

5. Se utrudite in zasopete hitreje kot vaši vrstniki?

NE

**SPONTANO
OB LAŽJIH TELESNIH
OBREMENITVAH
OB TEŽJIH TELESNIH
OBREMENITVAH**

6. Ali je težka sapa prisotna skoraj vsak dan v približno enakih okoliščinah?

**DA
NE**

Če ste pritrdilno odgovorili na tri ali več vprašanj, vam svetujemo, da opravite preiskavo delovanja pljuč: spirometrijo.

Zgodnje odkritje in zdravljenje KOPB lahko prepreči prehitro upadanje pljučnega delovanja.

ZDRAVLJENJE

Prvi korak - opustiti kajenje.

Kljub temu, da se napredovanje bolezn celo upočasni ali ustavi, je potrebno stalno zdravljenje z zdravili.

Bronhodilatatorji so zdravila, ki širijo dihalne poti in s tem bolnikom olajšajo dihanje. Ob njihovi uporabi se občutek kratke sape vidno ublaži, kajti ta zdravila zmanjšujejo prenapetost pljuč.

Glukokortikoidi so protivnetna zdravila in predstavljajo osnovo vzdrževalnega zdravljenja astme, primerna so za bolnike s težjo obliko KOPB in pogostimi obdobji hudega poslabšanja bolezn.

DRUGI UKREPI:

- rehabilitacija,
- zdravljenje s kisikom na domu,
- kirurški posegi.

Pri respiratorni rehabilitaciji se bolniki ne naučijo le pravilno uporabljati dihalne mišice in s tem dihanja in izkašljevanja, temveč krepijo posamezne mišične skupine. Bolniki s KOPB čutijo čedalje večjo zasoplost in utrujenost že ob najmanjših naporih. Ker napor povzroči kašelj in zadihanost, se čedalje manj gibljejo, dokler niso skorajda izključno vezani na dom. Postanejo družbeno izolirani in depresivni in tudi povsem ne-dejavni, zaradi česar njihove mišice oslabijo, zaradi nakopičenih duševnih in telesnih težav pa običajno še več kadijo. Tako se

ustvari začaran krog.

Respiratorna rehabilitacija je namenjena bolniku s KOPB in njegovi družini. Njen cilj je doseči in vzdrževati najvišjo možno raven posameznikove samostojnosti in vključevanja v družbo. Njen namen je izboljšati kvaliteto bolnikovega življenja. Obravnava celo vrsto drugih težav, vključno s slabo telesno pripravljenostjo, družbeno izolacijo, spremembo počutja (zlasti depresijo), izgubo mišične mase in telesne teže. Rehabilitacija pri vseh bolnikih s KOPB izboljša telesno zmogljivost in zmanjša naduho ali občutek utrujenosti.

ZDRAVLJENJE S KISIKOM NA DOMU

Če KOPB odkrijemo zelo pozno oz. če bolnik kljub postavljeni diagnozi ne opusti kajenja, je okvara pljuč tako velika, da je motena izmenjava plinov in pride do pomanjkanja kisika v krvi. Na zunaj se kaže s pomanjkljivostjo ustnic in sluznic ustne votline. Prenizka vsebnost kisika v krvi je vsestransko škodljiva, saj zaradi tega tkiva niso dovolj oskrbljena s kisikom in to povzroči motnje v delovanju organov.

Pride do popuščanja srca. Bolniki slabše odvajajo vodo, zatekajo v noge in kasneje v celo telo. Zato morajo bolniki, pri katerih je ugotovljeno hudo pomanjkanje kisika, biti redno oskrbljeni s kisikom na domu. Vsak dan ves dan. Danes so na voljo že prenosne naprave, ki omogočajo bistveno boljšo kakovost življenja, saj omogočajo, da bolnik ni več vezan samo na bivanje v eni sobi.

KIRURŠKI POSEGI

Pri kirurškem posegu bolniku odstranijo najbolj prizadet del pljuč. Po posegu se preostanek pljuč razpre in pljučna funkcija se delno izboljša, vendar se zdravniki za poseg redko odločijo.

Uredimo si domač zelenjavni vrt

Vojko Plaznik, univ.dipl.inž. gozdarstva

»Ko sem, po slovenskih pokrajinah potujoč, ogledoval krasoto slovenske zemlje in občudoval pridnost in skrbnost njenih prebivalcev, krotkih in pohlevnih Slovencev, sem obračal svoj pogled tudi na domače vrte. Kakor pa sem bil vesel prelepe slovenske zemlje in pridnega našega roda, ki biva na njej, tako malo so mi ugajali vrta, ki sem jih videl.

Domači vrt, mnogokrat na malo primernem mestu napravljen, je bil slabo ograjen, narobe razdeljen in brez vsakega načrta urejen. In kaj je bilo na vrtu? Borna solatica, kakšna zeljna glavica, sem ter tja kakšna cvetica in vse to čez glavo v plevelu!

/.../ Koliko so drugi narodi, kakor Francozi, Angleži, Nemci, zlasti pa Holandci glede umnega vrtnarstva pred nami, o tem se prepričamo, ako ogledujemo njihove vrtove ali čitamo poročila o njih. Vsako ped zemlje izkoriščajo, vsak kotiček porabljajo za to ali ono, plevela pa na vrtu pri njih ne najdeš. In kako bujno vse raste in se razvija po njihovih vrtilih; vsaka rastlina rodi deseterno. /.../ To pa le (zato), ker vedo ti narodi vrte obdelovati in streči vrtnim rastlinam. Vrta, ki niso večji od naših zelnikov, rede pri njih cele rodbine.

/.../ Ako prav obdelujemo domači vrt in umno strežemo vrtnim rastlinam, ne odgajamo le boljše zelenjade za domačo porabo, ampak za dobro zelenjad še izpečemo blizu mest, trgov, kopališč, letovišč in železniških postaj dosti denarja.

Pa ne samo zelenjad, tudi mnogo drugih koristnih in porabnih rastlin lahko gojimo na domačem vrtu, kakor razno sočivje, dišavne rastline, pritlikavo drevje, jagodičevje, brajde, lepe cvetlice itd. Sočivje, zlasti grah in fižol, nam služi z vrta veliko prej, kakor pa s polja. Rastline dišavnice (peteršilj, prežuljko itd.) pridajamo jedlom, da so okusnejše. Od jagodičnega grmovja (grozdice, kosmulje) imamo jagode za vkuho ali za prodajo, po nekaterih

krajih pripravljajo tudi vino iz njih. Pritlikavo drevje potrebuje malo prostora, hitro rodi in daje najokusnejše sadje. Brajde obrode obilo sladkega grozdja. Pestre cvetlice nas razveseljujejo s svojim lepim cvetenjem in prijetnim duhom.

Tako je razmišljal in pisal Janez Koprivnik v predgovoru svoje knjige Domači vrtnar – gospodarjem in gospodinjam v pouk, ki jo je izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu leta 1903.

Danes poznamo veliko različnih tipov vrtov. Naj jih nekaj naštejemo: botanični vrt, razstavi vrt, vodni vrt, mestni vrt, močvirnat vrt, zelenjavni vrt ...

Najzanimivejši so vrtovi, ki imajo oblike, ki jih najdemo v naravi. Kljub majhnosti našega vrta si v njem lahko z nekaj skupaj posajenimi drevesi in grmi pričaramo gozd, travnik, ki nam ga lahko predstavlja travna površina našega vrta, gorske vršace pričramo z dobro urejenim skalnjakom, gorsko jezero z majhnim ribnikom, v katerem rastejo lokvanji in plavajo zlate ribice, obsežna polja pa so za nas lahko majhne ali malo večje grede na našem zelenjavnem vrtu. S tako urejenim vrtom pripeljemo v naš dom malo »divjine«, ki jo danes – v stresnih časih – v bivalnem okolju sodobnega, zaposlenega človeka tako zelo potrebujemo in pogrešamo. V takšnem vrtu si uredimo misli, si napolnimo »baterije« za vsakodnevne napore. Z vzdrževanjem vrta se rekreiramo in spoznavamo naravo in procese v njej ter neizmerno uživamo v dobri rasti in v plodovih naše ga dela na vrtu.

Včasih so naredili zelenjavni vrt vedno v najbolj sončnem in zavetrnem delu v bližini hiše.

Vsi vemo, da je domača pridelava zelenjave danes bistveno dražja kakor tista, ki jo lahko kupimo v trgovinah, a kljub temu ima večina lastnikov vrtov v njegovem sklopu tudi zelenjavni vrt. Delo na vrtu sprošča in nudi izjemno veselje ob pogledu na rastočo domačo zelenjavo, ki smo jo po-

sadili in negovali. Doma, na pravem soncu pridelana zelenjava, brez uporabe raznih umetnih gnojil, ima polnejši okus. S svežo raznovrstno zelenjavo in tudi z uporabo svežih zelišč bomo vnesli v domače kuhanje novo doživljanje okusne hrane.

Kaj vse sodi na zelenjavni vrt, je že leta 1893 v Popotniku zapisal Janez Koprivnik, in sicer v spisu Šolski vrt, kjer pravi: »Po oddelkih za zelenjad se nasade karfiola, brokoli, zelje, ohrovt, koleraba, čebula, česen itd., vmes pa solata, ob robih fižol, grah, rajsko jabolko idr. Tu se tudi nasejejo špinača, loboda, kiselica, motovilec, peteršilj, korenje itd. Sadike zeljnic in solat vzgoje se v parnih gredah /.../. Če je pa ni mogoče napraviti, odrede se naj zgodnje sadike v sobi v skledicah ali zabojčkih, ki se napolnijo z dobro prstjo, posejejo in postavijo poševno pred okno ter pokrijejo s šipami. Ko dno ozeleni, treba je posode pridno prezračevati.«

Priporoča tudi vzgajanje kuhinjskih dišavnic: »To so dišeče rastline, katere pridajajo jedem, da so bolj okusne. Imenujem: pehtran, majaron, prežuljko (basilicum), črno meto /.../, krbuljo, štrafulico /.../, koper /.../, koprec /.../, janež /.../, sivko /.../, meliso, španski poper in druge. Tudi čebula, česen in peteršilj /.../.«

V današnjem času je izbira sadik v trgovinah vrtnarskih centrov, kmetijskih zadrug itd. izredno velika. Ni se potrebno doma mučiti z vzgojo sadik, lahko jih kupite.

Če imate doma primeren prostor (morda celo rastlinjak) za vzgojo rastlin, vzgojite rastline za vaš vrt kar sami iz semena, ki ste ga morda pridelali lani na vašem vrtu ali ste ga kupili v trgovini s semeni.

Da bomo lahko pridelali čim več in čim boljšo zelenjavo na našem zelenjavnem vrtu, se moramo na to pripraviti. Narediti si moramo

načrt, kje in kaj bomo sadili to leto. Vedeti je potrebno, da rastline, ki rastejo več let zapored na isti gredi, ne dajejo več takšnega pridelka, kot ga želimo, saj so iz zemlje posrkale vse hranilne snovi. Dodajanje specialnih hranilnih snovi za določene rastlinske vrste domačo pridelavo zelenjave samo še podraži. Zato z rastlinami kolobarimo, kar pomeni, da tam, kjer smo imeli prejšnje leto npr. korenček, letos posadimo por, zelje, ohrovt, cvetačo ali kolerabico. Pri tem še pazimo, da ne sadimo skupaj rastlin, ki so med seboj slabe sosedice.

Daljšo vegetacijsko dobo potrebujejo bučke in jedilne bučke, grah, fižol preklar, nizek fižol, jagode, korenje, peteršilj, paradižnik, kumare, krompir, por, blitva, repa, rdeča pesa, beluši, zelena – gomoljna in listna, zelje, brstični ohrovt, ohrovt, rdeče zelje, cvetača, jajčevci, paprika in ostale rastline. Krajšo vegetacijsko dobo potrebujejo razne vrste solat (berivka, glavna solata ...), radič, vrtna kreša, rdeča redkvice, črna redkev, špinača in ostale rastline.

Najlažje izvedemo kolobarjenje tako, da razdelimo vrt na tri dele – v prvi del sadimo grah in druge stročnice, v drugi del sadimo kapusnice in v tretji del druge vrste. Naslednje leto sadimo grah in stročnice v drugi del, kapusnice v tretji del in druge vrste v prvi del. Tako nadaljujemo s kolobarjenjem, kar nam povečuje pridelek in zmanjšuje stroške pridelave.

Ker se zemlja zaradi svojega nastanka iz kraja v kraj spreminja, ponekod je kisla, drugod bazična, je dobro, da vemo, da je za večino najpogostejših vrtnin in sadnih kultur primerna zemlja, ki ima vrednost pH nekako 6,5–7.

pH vrednost lahko preverimo sami z uporabo lakmusovega papirja ali pa damo vrtno zemljo v kemijsko analizo.

Za izravnavanje izrabljenih hranilnih snovi uporabljamo predvsem dozorel kompost, ki smo

ga napravili sami in je narejen iz naravnih materialov.

Pravilno zastavljen načrt sejanja in saditve rastlin na našem zelenjavnem vrtu pa bo pripomogel, da bomo pridelali zdravo zelenjavo v zadostnih količinah, in sicer brez uporabe kemijskih preparatov za zatiranje škodljivcev in bolezni vrtnih rastlin. Marsikdo se ne zaveda, da so lepi pridelki na trgovinskih policah ponavadi večkrat škropljeni in so v zelenjavi in sadju še vedno večje ali manjše količine ostankov strupov, ki jih veselo zaužijemo.

Da nam bo vrtnarjenje v pravi užitek, posnemajmo in vzgajajmo v naših zelenjavnih vrtovih tudi rastline, ki so jih imele nasajene naše babice. Dobro je vedeti, da sta dobrodošli rastlini v zelenjavnem vrstu študentovska roža in ognjič (je tudi zdravilna rastlina), saj izločata iz korenin snovi, ki so strupene za zajedavske vrste gob v zemlji prav tako pa tudi za majhne črvičke, zajedavce, ki uničujejo korenine krompirja, paradižnika in vrtnic. Polže preganjamo z rastlinami, ki so jim neprijetne – čebula, česen, žajbelj, timijan in kapucinke. Listne uši bomo obranili rastlin, katerim bomo v bližino posadili sivko, šetraj ali kapucinko. Listne uši zatiramo tudi s škropivom iz kopriv. Mravlje preženemo z vrta s setvijo motovilca, poprove mete in sivke. Škorci na vrtnu nam pomagajo uničiti bramorja. Koloradskega hrošča pomaga odgnati vonj hrena, ta pa, nasajen v bližini krompirja, temu gomolju obenem izboljša okus. Ob korenju zasejana vrsta čebule, česna ali pora odvrača korenjevo muho, porovo muho pa odganja poleg pora vsajeno korenje ali zelena. Bolhača, ki spomladi ogrize liste redkvice, prežene v soseščini posajena solata ali špinaca. Rjo na ribezu zmanjšamo, če v bližini raste pelin. Plesni na jagodah in vrtnicah bo manj, če bomo v njihovi bližini sadili česen ali drobnjak.

Pomembno je, da se pri svojem ljubiteljskem delu v zelenjavnem vrtu izognemo nepotrebnemu in škodljivemu delu. Dobro je, da vemo:

- a) za kompost so primerni vsi vrtni in kuhinjski odpadki, lesni pepel, hišni prah, smeti, prah iz sesalnika, trava, slama, praprotni, stelja, šota, listje, ovelnelo cvetje, odcvetele lončnice in podobni materiali;
- b) zemlja na vrtu naj bo stalno pokrita z vsajenimi ali posejanimi rastlinami, z rastlinami, pripravljenimi za zastor zemlje;
- c) na zelenjavnem vrtu uporabljamo samo preperel – dozorel živalski gnoj v malih količinah, a le tistega, za kate rega vemo, da ne vsebuje insekticidov,

antibiotikov, sledi hormonskih pripravkov ... oz. na kratko povedano, da ne vsebuje škodljivih snovi;

- d) iz ostankov rastlinskih delov naredimo kompost;
- e) mešani posevki so bolj odporni proti boleznim in škodljivcem;
- f) rastline pred izsušitvijo zavarujemo z zastiranjem tal in z zalivanjem;
- g) vodo spravimo v zemljo tako, da plastični steklenici odrežemo dno in naredimo v zamašek nekaj majhnih lukenj (premer luknje v zamašku naj ne bo večji kot 1–2 mm). Steklenico s preluknjanjem samoskom zakopljemo v zemljo ob rastlino, ki jo zalivamo;
- h) ne zalivamo z mrzlo vodo;
- i) ne polivamo vode po listih;
- j) med koristne živali na domačem zelenjavnem vrtu spadajo sinčka, škorec, lišček itd. (sinčka – samec in samica prineseta svojim mladičem poleti do 30 kg gosenic in še številne druge nezaželene goste z vrta);
- k) jež, žabe in krastače na vrtu uničijo mnogo polžev;
- l) pikapolonice uničijo zelo veliko listnih uši;
- m) ne uporabljajmo kar tako kemijskih preparatov za zatiranje škodljivcev, saj takšni preparati uničijo tudi koristne žuželke.

Vrtnarimo na našem majhnem koščku zemlje v sožitju z naravo. Naj bo naše vrtnarjenje vrtnarjenje brez strupov. Naj bo takšen način dela naš osebni prispevek k zaščiti narave in hkrati k izboljšanju kakovosti našega lastnega življenja in življenja nam najdražjih, najbližjih oseb. S skupnimi močmi nam bo uspelo ohraniti lepote zemlje našim zanamcem.

Pri načrtovanju, rahljanju zemlje, setvi in sajenju, negi in spremljanju rasti ter obiranju plodov zelenjave v vašem zelenjavnem vrtu vam želim obilo užitkov, veselja, predvsem pa uživanje res zdrave zelenjave.

Dober tek!

Literatura:

1. Fabro Del, A., Naravno gnojenje – za zeliščni, sadni in okrasni vrt, Pisanica d.o.o., Ljubljana, Delo revije, d.o.o., Ljubljana, Verona 2004, 91 s.
2. Gričnik, A., Janez Koprivnik in njegovo »POHORJE«, Monografija, izdala občina Zreče, 1997, 511 s.
3. Noordhuis, K., T., Knjiga o vrtu – za vse letne case, Prešernova družba, Ljubljana, 2002, 480 s.
4. Omahen, M., Moj bio – vrt – Vrtnarjenje brez kemije, Posebna izdaja revije Zdravje, Ljubljana, april 1990, 112 s.

Legenda:

- ♥♥ = idealen sosed
♥ = dober sosed
♣ = slab sosed

[illegible]

Tabela je sestavljena na podlagi preglednice ugodnih in neugodnih sosednjih vrst zelenjave iz knjige Moj bio - vrt : Vrtnarjenje brez kemikalije, ki jo je napisala Omahen Marija

Tabelo sestavil : Vojko PLAZNIK

Milena Cigler Gregorc, inž. agr.

Kot sem že navedla pri opisu jabolka, bom v prvem delu vseh bodočih prispevkov naredila povzetek vseh značilnosti sadeža, ki ga obravnavam, saj sem vsakega na dolgo in široko že predstavila v preteklih letih, ki pa še niso tako oddaljena, sedaj pa bo podarek na najpomembnejših lastnostih posameznega sadja ter na njegovi uporabnosti v kuhinji.

Hruške izvirajo iz Azije, vendar so se v srednji Evropi odlično prilagodile podnebnju, ker ne marajo prevročih poletij, spet pa so, ko cvetijo, občutljive na spomladanske zmrzali in rade pozebejo.

Sam sadež je slajši in bolj meden kot jabolko, zato je pri otrocih skoraj bolj priljubljen. Poglavitna značilnost hruške je, da v želodcu ne zdrži dolgo, ampak se hranilne snovi hitro transformirajo v črevo in po krvi v celice. Zato je izredno primerna za otroke in odrasle, ker te snovi pomagajo pri rasti in nastajanju krvi oz. na hiter način po-

večujejo odpornost telesa.

Če zdravnik svetuje uživanje velikih količin vode, je enakovredno oz. celo bolje jesti hruško, saj je nalivanje z vodo včasih prav mučna zadeva. To vem iz lastnih izkušenj.

Hruške tako kot jabolko razstrupljajo organizem, saj vežejo težke kovine ali strupe in poskrbijo za njihovo odstranjevanje iz telesa.

Pomembno pa je,

da kupimo ali utrgamo hruško, pridelano na naraven na-

čin in brez škropljenja, sicer je sadež bolje olupiti. Ker je lupina posebej hranljiva, priporočajo zdravim, da jo pridobijo na zgoraj naveden način ter pojedjo z lupino vred, vendar ne v prevelikih količinah, bolnim na prebavilih, nosečnicam in nagnjenim k driskam pa priporočajo jesti manjše količine, morda eno na dan, vendar olupljeno.

Čeprav ima surov sadež največ hranilnih snovi, vitaminov in mineralov (naj ponovim: folno kislino, visokovredne maščobne kisline, kalij, vitamin C ogljikove hidrate in balastne snovi – celulozo), poleg tega hruška zaradi vsebnosti velikih količin folne kisline enako kot banana daje občutek sreče in je torej tudi naravno zdravilo proti depresiji, pa se včasih vendar prileže tudi kak desert ali jed s hruško in zato vam predlagam, da si dovolite užitek in privoščite svojemu želodčku in svojim očem TORTO S HRUŠKAMI (brez pečenja).

Priprava: 20 minut

Kupite tortno podlago.

Potrebujete še: 1 konzervo vložnih hrušk, 1 beljak, 100

g sladkorja, 2 kozarčka maraskina, 1 žličko prave kave (če bodo torto jedli otroci lahko liker in kavo nadomestite s čim milejšim), 200 g orehovih jedrc.

Hruške odcedimo, sirup shranimo. Beljak stepemo v rahel sneg, primešamo sladkor v prahu, četrtino likerja in dve žlici sirupa od hrušk. Primešamo še kavo in mešamo tako dolgo, da dobimo kremno zmes.

Tortno podlago pokapljamo z likerjem, nato prvi oblat premažemo s polovico kreme in obložimo z razrezanimi hruškami. Čez položimo drugi oblat, ga prav tako premažemo s kremo in okrasimo s hruškami in orehovimi jedrci.

Torto damo za nekaj ur v hladilnik!

Ta recept sem našla v gospodinjanskem koledarju svoje sestre in izvira iz l. 1965! Ker so njej vse jedi odlično uspele, bodo gotovo tudi vam!

Dober tek!

Jezikovne drobtinice: predlogi s, z, k, h

Marta Krejan, prof.

Knjižni jezik je namenjen sporazumevanju in sporočanju na celotnem slovenskem ozemlju in ima narodnoreprezentativno vlogo. Vemo, da je zaradi obilice narečij sporazumevanje v našem malem prostoru lahko zelo omejeno, torej je poznavanje knjižnega jezika vsekakor pomembno tudi zaradi tega. Knjižni jezik se deli na zborni (predvsem pisani jezik, branje, recitiranje) in na knjižnopogovorni jezik (manj

stroga varianta, ko govorimo brez vnaprej pripravljenega besedila).

Ker se moja hči v četrtem razredu devetletke uči, kako se uporabljajo predlogi, sem postala malce bolj pozorna na to, koliko se še tega spomnimo odrasli. Opažam, da mnogi, ki govorijo knjižnopogovorni jezik – kar se seveda malce tolerira – pogosto napačno postavljajo predvsem predloga s in z.

Žal pa nemalokrat zasledimo napačno uporabo predlogov tudi v pisanem jeziku, čeprav je stvar pravzaprav enostavna; s predlogi izražamo različna razmerja med besedami oziroma besednimi zvezami, uporabljamo pa jih po določenih pravilih:

- s uporabljamo pred besedami, ki se začnejo s s, h, š, k, f, c, p, t, č (to so nezveneči soglasniki, ki si jih nekateri

najlaže zapomnimo takole: suhi škafec pa toči): s sestro, s Francem, s psom ...;

- z uporabljamo pred ostalimi (pred zvenečimi soglasniki in samoglasniki): z Matejem, z avtom, z desno ...;

- h uporabljamo pred g in k: h gori, h glodavcem, h Kovaču, h kolu ...;

- k uporabljamo pred vsemi ostalimi: k mizi, k Savici, k aneksu ...

Cepjenje proti klopnemu meningoencefalitisu

Marijana Kašnik Janet, Zavod za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem

Ena od pomembnih bolezni, ki jih povzročajo okuženi klopi, je klopni meningitis. Klopni meningoencefalitis (KME) je virusno vnetje možganov in možganskih ovojnic. Bolezen se pojavi 7–20 dni po ugrizu klop in običajno poteka v dveh fazah. Prva faza bolezni se začne približno 7 dni po vbodu klop in poteka podobno kot pri gripi: slabo počutje, bolečine v mišicah, glavobol, povišana telesna temperatura, lahko tudi bruhanje, bolečine v trebuhu in driska. Prvemu obdobju sledi prost interval (obdobje brez težav) ki traja 1–20 dni. Nato sledi druga faza bolezni, v kateri so prisotni znaki prizadetosti možganskih ovojnic in/ali možganov: visoka telesna temperatura, močan glavobol, bruhanje, lahko celo nezavest.

Bolezen lahko pusti trajne posledice, kot so glavobol, motnje koncentracije in ohromelost. Redko se konča s smrtnim izidom (1–2 odstotka odraslih bolnikov).

Število obolelih iz leta v leto precej niha. Razlike v obolenju so predvsem posledica različnih vremenskih razmer, ki v posamez-

nem obdobju prevladujejo. Kadar so le-te bolj ugodne, je populacija klopov aktivnejša in bolj številna.

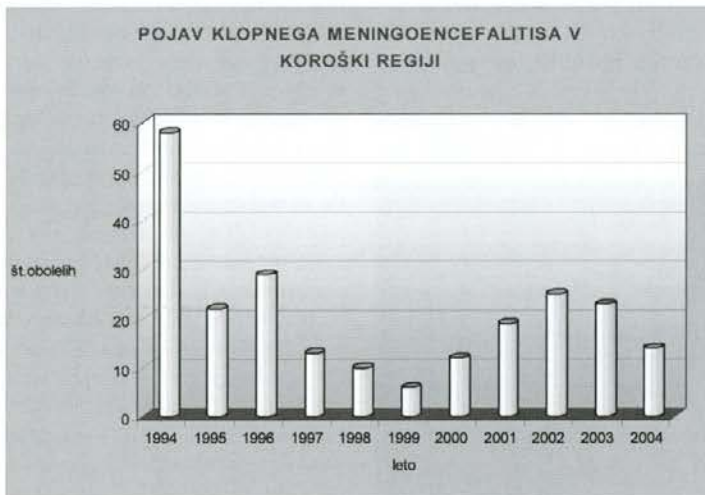
Ščito obnavljamo vsakih 3–5 let z enim odmerkom cepiva. Cepimo tudi otroke. Priporočamo, da je

pred boreliozo, proti kateri učinkovitega cepiva še ni na razpolago. O tem in o učinkovitem odstranjevanju klop naslednjič!

Cepjenje je priporočljivo za osebe, ki živijo in/ali preživljajo svoj prosti čas v naravi na okuženih območjih, in obvezno za vse, ki so pri svojem delu poklicno izpostavljeni.

Dobro je vedeti: v naši zakonodaji je opredeljeno, da morajo biti osebe, ki so pri svojem delu izpostavljene možnosti okužbe s povzročitelji nalezljivih bolezni (tudi KME), predhodno zaščitene s cepjenjem. Tako je npr. za gozdarje in delavce na terenu (monterji, vzdrževalci cest, komunalni delavci ...) cepjenje proti klopnemu meningoencefalitisu obvezno.

Več informacije lahko dobite na Zavodu za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem, kjer lahko opravite tudi cepjenje proti klopnemu meningitisu. Telefonska številka ambulante za cepjenje je 02 8705 608 ali 02 8705 600.

Klopni meningoencefalitis je bolezen, ki se jo da preprečiti! Za zdaj vzročno zdravljenje še ni možno, na razpolago pa je učinkovito in varno cepjenje. Prav prihajajoči hladni meseci so še posebej primerni za začetek cepjenja.

Osnovno cepjenje se opravi s tremi dozami cepiva: druga doza 1–3 mesece po prvi in tretja doza 9–12 mesecev po drugi dozi. Za-

otrok ob prvem cepjenju star tri leta. V primeru večje ogroženosti se po predhodnem posvetu z zdravnikom lahko cepijo tudi otroci, starejši od enega leta.

Ne cepimo oseb z akutno vročinsko boleznijo, oseb, alergičnih na kokošja jajca, in oseb, ki so alergične na posamezne sestavine cepiva. Cepivo proti klopnemu meningoencefalitisu ne varuje

BORZA ZNANJA

SLOVENJ GRADEC
tel. 02 88 38 30

Spoštovane bralke in bralci!

Vabimo vas, da se pridružite Borzi znanja Slovenj Gradec. To je informacijsko središče, kjer brezplačno zbiramo in posredujemo podatke o ljudeh, ki iščejo ali ponujajo različna znanja. Smo torej neke vrste posredovalnica znanj. Borza znanja je

pravi naslov za vse, ki se želite na neformalen način česa naučiti ali pa želite svoje znanje deliti z drugimi. Ponudite ali iščete lahko kakršnokoli znanje: od običajnih inštrukcij matematike do nasvetov o gojenju bonsajev ali popotniških informacij z Nove Gvineje.

Na Borzi znanja ne odločamo o tem, kako, kdaj in na kakšen način boste izmenjali znanje in informacije, niti od članov ne zahtevamo potrdil o formalni izobrazbi. Naša naloga in želja je le, da bi v zadovoljstvo vseh povezali čim več ljudi z raznolikimi znanji.

Kako do Borze znanja?

Član Borze znanja Slovenj Gra-

dec lahko postanete tako, da nas pokličete na telefonsko številko 02/ 88 38 380, nam pošljete elektronsko pošto na naslov slovenjgradec@borzaznanja.mss.edus.si ali pa nas obiščete v prostorih Javnega zavoda MO-CIS, Centra za izobraževanje odraslih na Partizanski poti 16 v Slovenj Gradcu (III. nadstropje Zdravstvenega doma Slovenj Gradec). Zaupali nam boste, kakšno znanje iščete ali ponujate in nekaj osebnih podatkov, s katerimi bomo ravnali previdno. Nato bomo v naši bazi podatkov preverili, ali že imamo člane, ki ponujajo ali iščejo ustrezno znanje. V tem primeru vam bomo posredovali njihove telefonske številke, sicer pa bomo skušali

z anonimnim oglaševanjem v lokalnih medijih, tudi v Viharniku, poiskati ljudi, katerih znanje bi vam ustrezalo.

Članstvo in posredovanje v Borzi znanja je brezplačno. Naše člane prosimo le za povratno informacijo o tem, kako so bili zadovoljni s ponudnikom oziroma povpraševalcem in kako z našim posredovanjem.

Prepričani smo, da imate bralci Viharnika mnogo interesov in znanj, s katerimi bi lahko popestrili ponudbo Borze znanja. Obogatite svoje življenje in življenje drugih z novimi znanji in poznanstvi, postanite član Borze znanja Slovenj Gradec. Z veseljem vas pričakujemo!

Zlatoporočenca Franc in Cilka Sovič

Silvo Jaš

VSEKOZI PA SO JU DRUŽILA LJUBEZEN IN DOBRA DELA ...

Pred kratkim sta praznovala obletnico zlate poroke Franc in Cilka Sovič, dve kleni pohorski korenini, in bila sta tako mladostno ter prešerno razigrana kot

pred tistimi davnimi leti. V krogu svojih otrok Lojza, Darinke in Silve z družinami, sedmih vnukov in štirih pravnukov, množice sorodnikov in številnih znancev sta obudila spomine na prehojeno pot, ki ju je vodila zdaj sem, zdaj tja. Vse do 1979 leta sta ostala na Pavrovem v Mislinjskem jar-

ku, potem pa ju je pot zanesla v dolino, kjer sta si zgradila novo stanovanjsko hišo. Kot jima je v pozdravnem govoru dejal župan občine Mislinja Viktor Robnik, je nekoč kar vrelo življenje tam visoko na Pohorju, četudi sta ljudi povezovali le slaba cesta in ozkotirna železnica, noči pa so osvetljevale trske, lojenke in petrolejke. Če se vsa ta idila obrne nekoliko na šaljivo plat, je tudi jasno, zakaj »grabenčani« niso čutili potrebe po druženju z »dolinci«, kajti le na prag je bilo treba stopiti, se čez plot ozreti in že so se oči mladcev sprehajale po lepih in brhkih mladenkah. Tako je bilo tudi pri Francu in Cilki. Franc je že zelo zgodaj poprijel za delo v gozdu in na »šiht« je odhajal v prostrane gozdove Pohorja. Leta 1961 mu je bila zaupana prva motorna žaga na območju mislinjskega obrata Gozdnega gospodarstva. Cilka je skozi vsa ta leta skrbela za domačijo in prijetno toplino doma, redila je nekaj prašičev, sadila veliko krompirja in v hlevu je bilo zmeraj šest glav govedi. Seveda pa sta vzporedno s tem skrbela tudi

za otroke, saj sta jim namenila neizmerno veliko pozornosti in ljubezni. Sedaj, ko so že vsi odrasli, pa je še vedno najlepše takrat, ko se kot nekoč zberejo skupaj ob njunem vedno prijaznem in toplem ognjišču. Sicer pa je Franc tako rekoč živa legenda, saj je bil v mislinjskem jarku »ta glavni mesar«. To tradicijo je prevzel od svojega očeta in brez njega se v takratnih časih ni zgodil noben pomembnejši dogodek. Z ženo Cilko sta bila vedno prisotna prav povsod, bodisi so to bila rojstva ali poroke bodisi zadnja slovesa dragih obrazov. Franc še dandanašnji hodi na koline, po tem je znan daleč naokoli, Cilka še vedno veliko plete, pa tudi zapoje rada in pri hiši ima veliko rož, ki so njeno posebno veselje. Seveda se oba včasih zalotita pri obujanju spominov, saj rada zahajata v čase, ko sta služila drug drugemu in tudi drugim. Vesta, da potrebujeta drug drugega in da ju potrebujejo drugi. Ravno to jima daje vztrajanje tudi za prihodnje. Bog ju živi in ohrani še vrsto let.

Stoletnica Marije Naglič

F. Jurač

Marija Naglič: »Ob stotem rojstnem dnevu so mi pripravili lepo praznovanje.«

Na Brdinjah pri Ravnah na Koroškem je Marija Naglič praznovala stoti rojstni dan. Leta 1905 se je rodila v Šmartnem pri Slovenj

Gradcu kot peta od devetih otrok v kmečki družini. Že v mladih letih je okušala težave življenja, preživela je prvo in drugo svetovno in tudi samoosvojitveno vojno za Slovenijo. Leta 1930 se je poročila z zdaj že pokojnim možem Gregorjem, v toplem domu pa je podarila življenje štirim otrokom: Francu, Justini, Mirku in Anici. Lepo praznovanje so ji pripravili svojci v sodelovanju s Krajevno skupnostjo Kotlje in Krajevnim odborom Rdečega križa. Na slovesnosti, ki je bila v dvorani vaškega gasilskega doma, je jubilantki spregovoril in čestital ravenski župan Maksimilijan Večko. Ko stoletno Marijo Naglič povprašamo, kako se počuti ob teh visokih stotih, z nasmehom pove: »Zdrava sem kot dren, le noge me ne ubogajo najbolj, zato uporabljam bergle. Tudi sluh je malo opešal, pa to zaradi

starosti ni nekaj novega. Glavno je, da imam apetit in da rada uživam preprosto kmečko hrano. Nikoli in nikdar nisem bila izbirična in mogoče je prav to pripomoglo, da sem dočkala tako visoko starost ...«

Njeno življenje ni bilo lahko, pollepšala si ga je sama in tudi danes ji je lepo. Ob stisku roke in ob voščilu smo ji zaželeli še veliko let sreče in zdravja.

Marija Naglič v sredini, levo hčerka Justa Lahovnik, desno Antonija Rožen, predsednica odbora rdečega križa Kotlje.

Dežela škratov

Tone Turičnik, prof.

Lani je v začetku novembra izšla knjiga *Dežela škratov*, pripovedi o Gmajni, škratih in prireditvah, ki so namenjene otrokom, nekakšnem 'festivalu' škratov, srečanju, ki ga je zasnovala in uresničila družina Kragelnik z Gmajne, p. d. Zagmajškova družina, ob nesebični pomoči mnogih prijateljev, sodelavk slovenjograškega vzgojno-varstvenega zavoda, članov KD Sele-Vrhe, Turističnega društva Slovenj Gradec in še koga.

Broširano knjigo v obsegu 90 strani običajnega knjižnega formata je uredil uredniški odbor (predsednik Ivan Bošnik, urednik in lektor Tone Turičnik), slikovno gradivo sta zbrala in izbrala Jože Repas in Peter Cesar, oblikoval jo je Jože Repas, založilo Turistično društvo Slovenj Gradec, natisnila pa Tiskarna Grešovnik, d. o. o.

Knjiga nas prijazno seznana z idejo, ki sta jo razvila Florjana in Gregor Kragelnik, namreč, kako približati oziroma upodobiti škrate, ki so 'posegali' (in še 'posegajo') v življenje ljudi, mitična bitja, ki so večinoma hudomušna in dobra, nagajiva, pripravljena tudi pomagati ali opozarjati ne nesreče itd. Ob tem sta Kragelnikova dala na voljo še prostor, kjer naj bi ta bitja oživela v lepem naravnem okolju – na razkošnem travniku na Zagmajškem vrhu in odlični razgledni točki sredi mogočne zelenice, delno obdane z gozdom, prostoru, ki sta ga poimenovala kar *Dežela škratov*. Ob tem je vzniknila tudi zamisel, da je treba otroški pravljичni in doživljajski program razširiti, v turističnem smislu pritegniti okoliške domačije na Gmajni, kmetije, ki se usmerjajo s posameznimi dejavnostmi v turistično ponudbo, tudi ob iskanju novih izzivov z oživljanjem etnološke preteklosti, vse pa združiti s prizadevanji za kar najbolj živahen turistični razvoj. Od tod do spodbude, da bi vse ideje, zastavljene cilje in možnosti predstavili v knjigi, je bil le še korak: organizacijo in pripravo je prevzelo Turistično društvo Slovenj Gradec. Zamisel je uspela.

Na predstavitvi knjige v slovenjograški knjižnici so se zbrali domala vsi sodelujoči avtorji, urednik, ki je večer vodil, in številno občinstvo, med njimi mnogi z Gmajne, vsi pa so naklonjeno sprejeli že na zunaj lepo knjigo, več, pristrčno so se je razveselili.

Knjiga *Dežela škratov* ima več razdelkov. Po uvodnem razmišljanju Matjaža Zanoškarja, župana Mestne občine Slovenj Gradec, in Ivana Bošnika, predsednika slovenjograškega turističnega društva, o turističnih načrtih občine in društva in tovrstnih možnostih Gmajne, Florjana Kragelnik in Teja Palir, vzgojiteljici in načrtovalki škratkovih prireditev, razčlenjujeta zamisel o upodobitvi teh umišljenih bitij in prizadevanjih, kako zasnovati uresničiti, več, kako so jo uresničili, Marjeta Pori Gostenčnik, prav tako vzgojiteljica, utemeljuje potrebo otrok, da doživljajo naravo in pravljичni svet in si tako bogatijo otroški spoznavni svet, in oriše, kako so skrbno povezali vse prvine s pobudami in pripravljenostjo Kragelnikovih in prireditev zgledno organizirali.

V drugem, naj rečem, poglavju pripovedujeta Jože Potočnik in Valentin Areh, profesorja zgodovinarja, o preteklosti Gmajne, teritorialni delitvi in upravni pripadnosti tega prostora do danes, še posebej pa o naselitvenem procesu v prejšnjih stoletjih, v naslednjem razdelku Ivan Uršič, univerzitetni diplomirani inženir agronomije, opiše gospodarsko osnovo Gmajne in najpomembnejše domačije oziroma kmetije na poti v *Deželo škratov* ter njihovo prilagajanje sodobnim izzivom gospodarjenja, Peter Cesar, inženir gozdarstva, pa razčlenjuje bogastvo gozdov tega območja ter opozarja na živalski svet, ki mu je gozd dom, medtem ko v naslednjem poglavju Brigita Rajšter, etnologinja in kustosinja v Koroškem pokrajinskem muzeju, pregledno in zaokroženo s številnimi podatki dokumenti-

ra navade in podobe življenja na Gmajni, načine gospodarjenja, ustno izročilo, stavbno dediščino, romanja, zgodovino cerkve sv. Jedrti, gostoljubnost domačinov, prehrano, razvedrilo in medsosedsko pomoč pri skupnih opravilih, kot so košnja, žetev, mlatev, steljeraja, žganjekuha itd., Gregor Kragelnik pa je zbral podatke o križih in kapelicah na Gmajni, znamenjih, ki so jih ljudje postavili v spomin na tragične smrti ali

k o t

skih spominskih znamenj in cerkve sv. Jedrti, v tretjem so predstavljene nekatere domačije na Gmajni, v zadnjem pa utrinjki s prireditvami v *Deželi škratov*. V knjigi sta tudi fotografiji dveh Pečkovih pastelov iz cikla *Uršlja gora*.

Največ zgodb o škratih je povedal Gregor Kragelnik, zapisala jih je Teja Palir, zgodbo *Škratki* so prišli ponj pa je pripovedovala Amalija Krenker, zapisal pa Gregor Kragelnik. In prav zgodbe o škratih kot rdeča nit smiselno prepletajo in

povezujejo knjigo, upošteva tudi besedila na zavihkih.

Skratka, vsestranska slikovita predstavitev Gmajne, njene preteklosti in starožitnosti, življenja ljudi in odzivov na sodobne izzive.

Notranja stran naslovnice (z zavihkom) je namenjena zemljepisni predstavitvi Gmajne z (gozdarskim) zemljevidom in oznakami poti v *Deželo škratov*, zadnja pa razpoložljivi sliki nadobudnih škratkov (otrok) pri peki, deni-

mo, koruze ... Sicer pa ovitek kar kipi od živih barv in svetlobe ... Posebej velja poudariti, da je prizadevanje Turističnega društva Slovenj Gradec vredno pohvale, saj ob spodbujanju turistične ponudbe oziroma odpiranju vrat novim tovrstnim izzivom širi dejavnost v kraje, kjer jim je bila ta doslej domala tuja (Plešivec, Gmajna) in predstavlja zgled, kako je mogoče različne interese in zaledje povezovati z osrednjimi tokovi razvoja v občini.

Knjigo *Dežela škratov* je mogoče kupiti v Mladinski knjigi in pisarni Turističnega urada v Slovenj Gradcu. Cena: 1.000. SIT.

izpolnitev dane zaobljube.

Zadnji del zapisov (podatke je zbral Ivan Uršič) je namenjen predstavitvi turistične ponudbe na Gmajni, zaključuje pa ga nekaj sponzorskih oglasov in sporočil.

Poudariti kaže, da posamezne vsebinske enote ločijo vložki slikovnega gradiva: za fotografijo škrata (in zgodbo na naslednji strani) sledijo, denimo, v prvem vložku najprej podobe žitnih škratov, gozdnega in rudniškega škrata, divje jage in coprnice, v naslednjem je nekaj prijaznih živalskih podob in razgledov z Zagmajškega (in tudi Rahtelovega) vrha, značilnih dreves in jesenskih vedut ter vseh gmajn-

Marjan Čuješ

Ljubezen je sladko breme, toda ko jo hočeš odložiti, postane še težja. Nekako tako je tudi z ljubeznijo do »pleh muzike«, ki je za nekatere manj vreden žanr glasbe, mene pa spremlja že petdeset let; pa ne kot breme, ampak kot razvedrilo, za katerega je pa treba tudi nekaj žrtvovati. Ko pride čas slovesa od kolegov, s katerimi si preživel toliko let in toliko prijetnih trenutkov, te pa vključ lastni odločitvi le malo stisne. Toda kdor sam ne zna nehati, tega na to opozori narava sama. Mene je! Pol ure je manjkalo do odhoda na nek

letu in ko mi kolegi že po tradiciji zaigrajo koračnico namesto zdravice. Pa se ni končalo tako, kot sem mislil da se bo. Jata kolegov, zbrana okrog mene, me je prepričevala tako dolgo, da sem popustil in obljubil, da se bom po potrebi manj zahtevnih nastopov (beri pogrebov) tu in tam pa le še udeleževal. No, bom pač pojedel še ta kos zarečenega kruha, saj ne bo prvi v življenju. Ne smejo pa mi zameriti, če me spomin spet zapusti in bom prišel na pogreb opremljen s kravato, ki ne bo primerna žalni slovesnosti.

Pihalni orkester Prevalje leta 1957 – moj zadnji nastop pred odhodom v JLA.

Na fotografiji od zgoraj levo navzdol: Marjan Čuješ, Ivan Kumprej, Martin Arl, Alojz Verbole, Alojz Leskovec, Jože Koletnik, Ivan Ovcar, Lovro Kert, Jože Sonjak, dirigent Ivan Galinec, Franček Čegovnik, Ivan Berthold, Janez Piko, Avgust Jurc in Štefan Znidaršič.

odmeven koncert, zato sem še malo polenaril. Ko je bilo treba oditi, sem pa začel spraševati ženo zakaj sem oblečen v uniformo, kaj pomeni kravata, ki je sicer ne nosim, in kaj dela moj bas v prtljazniku. Namesto na koncert me je odpeljala v ambulanto, nato pa z rešilcem naprej v bolnišnico. Spomin se mi je kmalu povrnil, preiskave pa so terjale več časa kot koncert, ki se je medtem končal tudi brez mene, kar je le še en dokaz, da nihče ni nepogrešljiv. Dilema je bila le, kdaj odnehat. Ali naj se to zgodi sredi počitnic ali ob koncu leta? Odločitev je sovpadala z rojstnim dnem, ki ga imam le deset dni po novem

Zamerili mi ne bodo, smejali pa, toliko pa že poznam te naše muzikante. Sicer pa vsi pogrebi tudi niso žalostni. Včasih se je treba prav potruditi, da ostaneš resen, saj imaš občutek, da ne bodo pokopali pravega človeka ali vsaj takega ne, kot si ga sam poznal. Da sem pa v vseh teh letih slišal veliko govorov, mi lahko verjamete; tudi po sedemdeset v letu dni. Pa dovolj o tej temi, saj se nameravam posvetiti tistim, ki so se z mojim glasbenim neznanjem ukvarjali vrsto let.

Moj prvi dirigent je bil Ivan Galinec. Po poklicu je bil frizer, ob striženju pa si se z njim lahko

pogovarjal o vsem mogočem, saj je bil zelo razgledan, najraje pa je nazorno, kar v brivnici, pokazal, kako je z volejem kak nogometaš dosegel gol. Po rodu je bil Zagrebčan in velik »dinamovec«!

Pri poučevanju pa ni bil zahteven. Naučil me je osem osnovnih not in tonov, pozabil pa povedati, da obstajajo tudi poltoni, torej višaji in nižaji. To mi je obrazložil pozneje, na mojo intervencijo, ko smo že igrali koračnice, a se moji toni niso ujemali z ostalimi. Pregovor pravi, da kar se Janezek nauči, to Janez zna. Jaz sem v tem pogledu še zmeraj Janezek, kar mi ni v čast, toda takratne razmer kakih večjih dosegov revnim otrokom tudi niso dovoljevale. Čeprav moj prvi dirigent morda ni bil vrhunski glasbenik, je bil pa dober sosed in glasbeni zanesenjak, ki si je tudi pri obrezovanju dreves v vrtu postavil radio na okno in me poklical, da sva skupaj poslušala Traviato. Rad sem ga imel.

Moj drugi dirigent je bil zelo ambiciozen Poljak, Julijan Burdzi. Kar na hitro je izšolal nekaj mladih fantov in povečal število članov orkestra, manj pa je gledal na kvaliteto, pa tudi občinstvo na tistih prvih koncertih ni bilo zahtevno. Ker dirigenta v gmotnem pogledu nismo mogli več zadovoljiti, nas je zapustil, z veseljem pa smo sprejeli naslednjega.

Ivan Gradišek je bil moj tretji dirigent. Kot na novo rojeni smo začeli vaditi in kmalu se je pokazala njegova vrednost. Uvedel je metode dela, ki jih je bil vajen pri svojem matičnem orkestru na Ravnah pod vodstvom legendarnega Jožka Hermana. Tistih prvih koncertov pod vodstvom Ivana Gradiška Prevaljčani nikoli niso pozabili. Toda ko si posamezniki v kakšnem društvu začnejo pripisovati zasluge za uspešnost, pri tem pa s svojim delom in vzgledom tega ne upravičijo, je lahko nekega sodelovanja kmalu konec. To se zgodilo tudi Ivanu Gradišku. Ko sicer dober muzikant »kiksne« na koncer-

tu, obenem pa ne pusti, da bi tiste note zaigral njegov bolje pripravljeni kolega ali da bi pridobili pomoč od drugod, mora prekipeti vsakemu dirigentu.

Za kratek čas je prevajalski orkester prevzel Marjan Golob in nas popeljal na prvo tekmovalne. Z njegovo pomočjo je prišel orkester do prvega bronastega priznanja tretje težavnostne stopnje. Po Marjanu Golobu se je za dirigentski pult vrnil Julijan Burdzi, ki se na stare zame-re ne ozira. Zanj je pomemben le honorar, kar je pa v današnjih razmerah tudi sprejemljivo.

Nekako iz istih razlogov kot Gradišek, sem se od mojega prvega orkestra poslovil tudi jaz ter se po daljšem premoru in po posredovanju Franca Mravljaka, starega klarinetista, znašel v novi sredini. Nikoli si nisem mislil, da bom med člani Orkestra ravnstarih železarjev vztrajal toliko let. Kmalu sem se zavedel, da bom orkestru, kot je ravnstarih, prej v sramoto kot v pomoč. Bil sem edini brez glasbene šole. Sram me je bilo odnehati, zato sem se raje na novo spoprijel z basovskimi lestvicami in notami, ki mi jih je priskrbel g. Mravljak že takrat, ko je še deloval in poučeval na Prevaljah. V meni se je porajalo veliko dvomov. Prijazno okolje, v katerem sem se znašel, predvsem pa umirjeni in inteligentni Lojze Lipovnik, moj novi dirigent, sta mi pomagala, da sem premagal začetne težave. On je znal ravnati z muzikanti mojega kova, ki se prvič seznanjajo z bolj zahtevnimi skladbami in buljijo v dotle neznane note. Bolj zahtevne vstope v notnih vrstah je posamezniku tudi nakazal, pa je šlo. Takega dirigenta in osebnosti ne moreš pozabiti. Bolezen ne izbira in tudi njega je oddaljila od orkestra, katerega je s tolikim uspehom vodil v letih po Hermanu. Za nekaj časa ga je nadomestil Ivan Gradišek, ki pa se od mladinskega orkestra ni želel ločiti, zato smo morali poiskati dostojnega naslednika in ga našli

v osebi Srečka Kovačiča, prvega klarinetista in solista Mariborske opere.

Ne poznam človeka z več energije. Že drugo desetletje se dvakrat tedensko vozi iz Maribora na Ravne, ne oziraje se na promet, vremenske pogoje ali trenutno počutje. Izgleda, da naporena služba v njegovi matični sredini in gostovanja pri drugih evropskih orkestrih, kamor ga v nujni pokličejo, na njegovo kondicijo sploh ne vplivajo. Tudi za svojega naslednika je poskrbel. Sin Grega je že pogljal korenine na Koroškem, po glasbeni strani ne zaostaja za očetom, le bolj umirjenega značaja je. Nekaj pač moraš imeti tudi po mami, ali ne?

Svojestvenemu in atraktivnemu dirigiranju Srečka Kovačiča smo se mi, ki nismo filharmoniki, kar težko privadili. Čeprav so vaje podobne vožnji po cesti, polni semaforjev, ko ne prenehoma speljuješ ter se za vsako napako vrneš na začetek, je vseeno zabavno. Posebno takrat, ko med smehom ugotovimo, da moramo igrati grdo in narobe, če hočemo, da bo prav! To pa se za svetovne prvake seveda ne spodobi! Toda sodobni skladatelji uporabljajo računalnike, tu so pa možnosti za komponiranje neomejene. Nekoč sem mu omenil, da se taki godbeniki, kot sem jaz, najbolje počutimo takrat, ko nam posamezne vstope v skladbi nakaže, pa je odvrnil, da to lahko stori, vendar se boji, da bi ljudje, ki nas opazujejo, mislili, da »štrika«. Tega pa noče! Ko nisem znal razvozlati kopice predznakov pred neko noto, mi je pojasnil, da se ji reče fisis. Fisis? Poznam osnovni ton f in znižani fes, pa tudi zvišani fis, toda fisis? Spet se bo treba učiti ali pa vse skupaj pustiti, je ključalo v meni. Nič od tega nisem storil. Poslužil sem se nasveta starega muzikanta, ki je dejal: »Prvi takt izpusti, zadnjega ne igray, potem bo pa že kako, saj v orkestru nisi sam!« Res pa je, da Srečko na »kikse« ni alergičen, samo da so napravljeni v tempu, pravi. Ni ocenjevalne komisije na svetu, ki bi v tisti godlji zvokov z gotovostjo zaznala vsak napačen polton, bo

pa skočila pokonci, če bo ton pravi, toda storjen v nepravem času in na nepravem mestu. Ko bomo osvojili tempo, se bomo znebili tudi »kiksov«, nas tolaži. Mojemu zadnjemu dirigentu Srečku Kovačiču bi ob slovesu najraje zapel pesem »Vedno bom sanjala njega«, ampak nočem delati reklame za take glasbenike, kot sem jaz!

O glasbi se najraje pogovarjam z mojim bratom, ki se nanjo ne spozna. Zna pa kaj nesramno vprašati. »Kako se pa potem počutiš v taki družbi, če se tako zavedaš svojih slabosti?« mi je nekoč dejal. »Ja, kako? Tako kot mož, ki svojo ženo redko zadovolji, pa misli, da ga ima vseeno rada, ker ga ne našene! Pa saj tudi bunkerja v vojni ne zavzame četa skreganih generalov, ampak le vod dobro uigranih navadnih vojakov, ki zaupajo svojemu oficirju. Če pa misliš, da sem lahko petdeset let pri godbi le »blefiral«, je pa že to za Guinnessovo knjigo rekordov, kar je pa tudi nekaj vredno, ali ne,« se branim jaz. »Kot se lahko znajde žena, nezadovoljna s svojim možem, tako lahko po potrebi tudi orkester poseže po posameznikih, ki mu pomagajo do vrhunskih uspehov. Iz naših vrst jih je izšlo že veliko. Stanko Arnold predstavlja zrelejšo generacijo, Betka Kotnik pa je predstavnica mladega rodu virtuozov, ki se šolajo po Evropi. Radi se odzovejo in mi smo jih veseli,« pojasnujem svoja stališča bratu, ki se na to ne razume, muzika mu je pa kljub temu všeč.

Vedno sem se bal, da bi izgubil toleranco in bi vztrajal pri orkestru še po tem, ko ne bi več videl dvignjene roke dirigenta in bi buljil v svoje note ter gonil nogo po taktu, ko bi bilo okrog mene že vse tiho. Ne bi rad postal tak, kot nekateri starci v podjetjih, ki nočejo v pokoj, ker mislijo, da bo šlo podjetje brez njih k vragu. Ko se končno le upokojijo, pa praga podjetja iz neke užaljenosti ne prestopijo

več. Tudi uniforme ali instrumenta nočem za spomin, kot je to nekaterim všeč in stvari ne vrnejo. Če bodo morale mene cunje in instrument spominjati na nepozabna leta, prebita med godbeniki, potem ta leta niso bila veliko vredna! Kaj lepšega pa se lahko zgodi staremu ljubitelju, kot to, da vidi, kako nekdo od mladih še vedno uporablja stvari, ki so njemu prinašale toliko veselja? Če bi se tudi jaz le takrat spomnil svojih prijateljev, ko bi v kakem zaprašenem kotu naletel na uniformo ali bas, jih ne bi bil vreden! To se ne bo zgodilo, lahko se mi pa zgodi, kot se je mojemu ostarelemu kolegu Francu pri orkestru na Prevaljah. Slabo je že videl in še slabše slišal,

vaje. »Saj basisti nimate tako drobnih not kot mi,« je resno obrazložil svojo potrebo. Jaz, stari butelj, sem pa namesto njega prestrezal srepe poglede dirigenta, kajti tudi debelo noto lahko narobe zaigraš, če je ne vidiš. Mladi se pač znajdejo, meni pa od takrat naprej tudi ni težko nositi rezervnih očal s seboj.

S tem zapisom sem se hotel spomniti vseh mojih dirigentov in Namesto da bi povedal, kako jih spoštujem in koliko mi pomenijo, se pripoved vleče kot skladba Španski bolero, ki jo pa tudi zelo rad poslušam.

Ko bo prišel čas, da bodo tudi meni zaigrali tisto žalostinko,

Pihalni orkester Prevalje leta 1983 pod vodstvom dirigenta Ivana Gradiška, ki stoji v sredini za bobnom, na vrhu smo pa trije basisti: Franc Gradišnik, Marjan Čuješ in Avgust Jurc.

zato se je obrnil k svojemu sosedu z besedami: »Gustl, kaj pa igramo?« »Kramp zabuli,« je odvrnil le-ta in se obrnil proč, da ni bilo opaziti nagajivosti na njegovem licu. Franc je obračal note, nato se je obrnil k meni in me vprašujoče gledal: »Marjan, teh not pa nimam.« Seveda jih ni imel, ko se je pa skladba imenovala Karambambuli in ne »kramp zabuli«. In namesto da bi basovska sekcija igrala, se je režala, kajti mož pa zamerljiv ni bil. Pa saj mene tudi ne jemljejo več resno. Nekoč sem posodil svoja očala trobentaču, ki jih je že potreboval, ni se jih pa še navadil nositi s seboj na

za katero tovarniški delavci vso delovno dobo plačujejo prispevke, pa je na koncu svoje poti niti ne slišijo, in ko bo kak burkež omenjal moje ime v zvezi z dobrim muzikantom, mu ne verjemite vsega. Za moje muzikantsko znanje bo dovolj, če se me bodo kolegi spomnili in v veseli družbi zapeli kakšno v stilu Adija Smolarja: »Ni bil kaj prida, preživeti je pa znal!«

Kdor bo to prebral, bo lahko rekel le: »Temu se pa vidi, da je malo pri pleh muziki!« Ne bo se motil. Že petdeset let sem zraven in ni mi žal!

Srečanje krajanov Gaberk, starih nad 70 let

Mihaela KOTNIK

V začetku meseca decembra 2004 je organizacija Rdečega križa Gaberke organizirala že deseto srečanje krajanov, starejših nad sedemdeset let. Srečanje je bilo v domu gasilcev v Gaberkah pri Šoštanju. Od devetinšestdesetih povabljenih se jih je zbralo nad štirideset.

Najprej jih je prisrčno pozdravil predsednik RK Gaberke Rafko Blatnik in uvodoma poudaril, da ima srečanje za starejše velik pomen, saj jim omogoča druženje, kjer se lahko pogovorijo o lepih starih časih in potožijo o tem in onem. Srečanje so popestrili s kulturnim programom

harmonikarji pod vodstvom Vilija Mravljaka, harmonikar Stane Grudnik, ljudske pevke »Gaberški cvet« z Boštjanom, ogledali so si krajšo igro, na koncu pa so nastopili še otroci iz gaberškega vrtca. Vsak udeleženec je dobil skromno darilo, ki ga je prinesel Miklavž, odbornice RK Gaberke

pa so poskrbele za dobro večerjo. Veselo razpoloženje sta ohranjala Boštjan in Stane s harmonikami.

Letos je bila najmlajša med njimi Marija Ledinek, najstarejša pa Marija Borovšek, ki je lansko leto štela že petindevetdeset let. V tem letu jih odbor pričakuje še osem, ki bodo prestopili sedemdesetletni prag življenja. Tako ugotavljamo, da se v našem kraju starost viša iz leta v leto, saj jih je bilo pred desetimi leti le sedemindvajset, danes pa je več kot sedemdeset let starih že okrog sedemdeset krajanov.

Srečanja starejših so se udeležili tudi predstavniki drugih krajevnih organizacij, ki delajo v kraju, med njimi predstavnica RK območne zveze Velenje in tudi župan občine Šoštanj Milan Kopušar, ki jim je zaželel še veliko zdravja pa seveda veliko takih srečanj.

Ob zvokih harmonik so se zavrteli, ker pa so dobri pevci, so tudi lepo zapeli. Človeku je toplo pri srcu, ko vidi srečne in nasmejane obraze starejših ljudi.

Želimo jim še veliko zdravja in dobrega počutja v letu 2005.

Krajanji Gaberk na Miklavževem srečanju 3. decembra 2004.

Misel za mesec februar

Viktor LEVOVNIK

Blizu so še silvestrski poljubi in obljube, kaj vse bomo to leto storili, izboljšali, že smo sredi meseca februarja. Tako leto za letom delamo načrte, kaj vse bomo storili, a žal tako malo uresničimo, saj življenje vedno poseže vmes, gladka pot postane grbinasta, strma, vijugasta.

Naši predniki so bili veliko bolj tesno povezani z naravo in njenim dogajanjem. Danes,

kadar zaidemo v težave, radi rečemo, da se je narava uročila proti nam, da je vse drugače, kot je bilo nekdaj, ne znamo pa prisluhniti svarilom in modrostim naših prednikov. Da se vrnem na mesec februar. Pravimo mu tudi svečan ali hebrejsko lupenhagen – luperic, kar pomeni luč, razsvetljenje. Sonce dobiva večjo moč, dnevi se daljšajo – ob treh kraljih za petelinji

skok. Včasih so na kmetih v tem mesecu postorili kmečka dela, kot so: luščenje fižola, pripravljanje semenskega krompirja, popravilo orodja, ženske pa so pridno vrtele kolovrate. Kjer so se pripravljali za ženitev, je bilo dela za pripravo bale še več. Po navadi se v pustnem času niso ženili, ker je veljalo, da imajo take, ki se pripravljajo za ženitev v tem času, v oblasti hudobne

vile ali čarovnice. Veljal je tudi izrek, da se ob pustu norci ženijo, pa tudi ta je poznan: »Je svečnica prikimava, pa nisem nič še poštimava!«

Življenje pa neusmiljeno teče naprej, podobno je roli strnišnega papirja, bolj se odvija, manjša je. Zato bodimo strpnji, z dobro voljo in nasmehom pozdravimo sosedo in kdaj naredimo kakšno dobro delo.

Bernarda

Veliko je ljudi po svetu, ki mnogo znajo in so marsikaj ustvarili. Eni z izobrazbo, drugi s posebno nadarjenostjo.

Še več pa je takih, ki v sebi skrivajo mnogo lepot, ustvarjalnosti, vendar tega ne dajo v javnost in ustvarjajo le za svoje dobro počutje. Niso častihlepni, ne želijo pohval in denarja. Le določenim odprejo svoje skrite zaklade.

Pri mnogih pa je njihov plod potlačen v notranjost; okoliščine jim ne dovoljujejo, da bi vzniknil in vzklije šele v poznih letih.

Malokdo poleg domačinov ve, kje leži kraj, imenovan Pernice. To je hribovsko pogorje nad Muto oz. bolj nad Gortino, ki se delno spogleduje z Dravsko dolino, delno pa že s sosednjo Avstrijo.

Na vrhu hriba stojijo cerkev sv. Simona in Juda ter dve šoli, stara in nova. Pravzaprav sta že obe stari in prva, kamor so po učenost zahajali že naši starši, ne služi več nekdanjemu namenu, a je še vedno zatočišče vsem, ki se radi skupaj poveselejo.

V tem prostoru so nekoč stale lesene klopi s črnilniki, kamor so otroci pomakali svoja peresa in ustvarjali prvim črkam podobne krace.

Med temi učenci je bil pred mnogimi leti tudi Rejakov Jakob, za domačine Obromov Jaka, ki je na teh preprostih klopih ustvaril svoje prve risbe in izpisal svoje prve črke.

Danes je že krepko zakorakal v jesen življenja in v sebi je dolga

leta skrival hrepenenje po čopiču in papirju, po barvah in paleti. Njegova roka je oblikovala že v otroštvu in izpod nje so nastajale občudovanja vredne risbe. Na pročeljih hiš so zakraljevale slike sv. Florjana, ki z vrčem gasi ogenj in je zavetnik gasilcev.

Jakob je rasel pri Obromu, tako se imenuje po domače njegova domačija. Tam je delal in kasneje vzgajal rod naslednikov, ki so ga obkrožali v lepem številu.

Njegov čopič in paleta sta za kar nekaj krepkih let zamrla in obležala nekje v pozabi.

Leta pa so tekla in letošnje mu je naložilo že osmi križ. Kljub delovnim letom jih spretno skriva in po ženini smrti z velikim veseljem spet ustvarja nove in nove podobe pokrajin in domačij, takšnih, kot se jih spominja še iz svoje mladosti.

Mnogim domačijam je po svojem spominu ponovno vdihnil življenje in mlade ljudi popeljal v njihovo zgodovino.

Ko sem stala pred veliko sliko nekdanje Mute, sem bila presenečena, kako ga je spomin natančno vodil po ulicah in cestah. Za vsako hišo je pripisal še tedanje ime.

Njegove barve so umirjene, v temnejših tonih, kar je nekam hladno delovalo name, saj sem ljubitelj živahnih. Vem pa, da na platno izliva svojo dušo, ki jo je oblikovalo trnje življenjske poti in upam, da bo ta trnjev poganjek nekoč pognal popek, iz katerega se bo razvil nežen cvet, ki bo zacvetel v vsej svoji lepoti.

Potem bodo tudi njegova dela dobila živahnjšo podobo, saj bo v prsih bilo srečno in veselo srce.

gov trud, za delo zgodovinarja, ki ustvarja z vsem srcem in vso dušo in nam mlajšim vrača del življenja naših prednikov.

Obromov Jaka s svojo sliko nekdanje Mute z delom Dravske doline, s splavom na Dravi in kovačijo Muta.

Roka bo še z večjim veseljem vodila čopič po platnu in nastalo bo še več akvarelov. Oživel bo še več starih domačij in zacvetelo še več rož. Tistim nekaj sto se bo pridružilo še drugih sto in po mnogih domovih bodo stene krasila njegova dela, kolikor jih ne že sedaj.

Želim mu izreči zahvalo za nje-

Naj mu Bog nakloni še vrsto uspešnih in predvsem zdravih let in naj se najdejo ljudje, ki bodo toliko spoštovali njegovo delo, da se ga bodo odločili predstaviti tudi drugim.

Bodi ponosen, naš kraj, ki premoreš preproste ljudi, kateri v svojih dušah skrivajo velike bisere talentov.

Zimska idila. Foto Gorazd Mlinšek

Jože Zabukovec

☆1929

†2004

Kar je v dolini premalo lepote, vsa je vzklopela v našo goro.

To so lesovi Uršlje gore, njeno sinje, žametno krilo, ki ji tik do vrha in do Šmohorice pokriva sivo goloto.

Nihče, ki je iz njenih grud kruh okusil, je ne more pozabiti. V vse dalje ti je svetila in v vseh daljih si ji bil zvest.

Dr. Franc Sušnik

Jože Zabukovec, rojen 2. marca 1929 na Ravnah na Koroškem, se je 9. decembra 2004 za vedno poslovil od svojih dragih, najbližjih družinskih spremljevalcev in službenih prijateljev, gozdarskih sodelavcev ter lovskih tovarišev, ki smo ga nadvse spoštovali.

Jože je bil goreč naravovarstvenik. Že v mladih letih se je po zaključku meščanske šole v Mežici zaposlil kot gozdarski praktikant pri grofu Thurnu, lastniku uršljegorskih gozdov. Po osvoboditvi leta 1945 se je spet zaposlil v gozdarstvu na gozdni upravi Guštanj, nato pa je leta 1947 končal nižjo gozdarsko šolo in se zaposlil kot logar. To službo je opravljal do leta 1949, ko je šel na služenje vojaškega roka. Leta 1952 se je vrnil med gozdarje in ostal med nami vse do upokojitve.

V času službovanja je doživel več reorganizacij na področju gozdarstva. Leta 1954, ko je bila formirana Okrajna gozdarska uprava, je bil imenovan za pomočnika šefa revirnega vodje Gozdne uprave Ravne.

Po končani srednji gozdarski šoli je leta 1960 prevzel mesto šefa privatnega gozdarskega sektorja pri Kmetijski zadrugi Prevalje. Po združitvi organizacij, ki so gospodarile z državnimi in privatnimi gozdovi leta 1963, pa je prevzel delovno mesto referenta za izkoriščanje gozdov in to delo opravljal vse do upokojitve leta 1983.

Bil je izredno zavzet za delo, pošten in cenjen strokovnjak na delovnih področjih v gozdarstvu, kjer je preživel svojo delovno dobo, sodelavci pa se ga spominjajo tudi po izredno dobrem odnosu v sredinah, kjer se je pojavil in delal. S temi kvalitetami in lastnostmi je veliko pripomogel k razvoju in ohranjanju podeželja na področju kvalitetne vrednosti gozdov in pri podpori kompleksnega razvoja podeželja z izgradnjo infrastrukture in osebnega standarda prebivalstva.

Svoj prosti čas pa je rad posvečal športu. V mladih letih je bil dober nogometaš, zvest član Fužinarja.

Kot zavzet naravovarstvenik se je leta 1963 pridružil lovski organizaciji LD Prežihovo in bil član vse do smrti. Na tem področju je deloval predvsem kot gojitelj divjadi, odstrel mu ni bil pri srcu. Tudi v tej organizaciji je s svojimi kvalitetami tovarštva in dobrih odnosov ter vestnega in strokovnega opravljanja dela veliko prispeval. Organizacija mu je zaupala odgovorne funkcije tajnika, predsednika nadzornega odbora in člana disciplinske komisije. Posebno hvaležni pa so mu lovski kolegi za opravljene naloge pri izgradnji lovske kočice Ošven in lovske kočice na Kogovskem ter za vsa ostala prizadevanja pri upravljanju z loviščem. Za vse to je prejel tudi več priznanj.

Pepijevo življenje je bilo pestro, ustvarjalno, nesebično. Radi smo ga imeli in ohranili ga bomo v trajnem spominu – njegovi prijatelji, sodelavci in lovski tovariši.

Jože LOGAR

Zahvala

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta in dedka

Jožefa ZABUKOVCA,

Na Šancah 42, Ravne,

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali cvetje in sveče, nam pa ustno ali pisno izrekli sožalje.

Hvala lovski družini Prežihovo za organizacijo lovskega pogreba, še posebej pa njihovim pevcem. Iskrena hvala tudi ravenski godbi.

Žalujoci: žena Mojca, sin Marjan in hčerka Darinka z družino.

V slovo

Franciju Klavžu

☆1955

†2004

Točno pred enaindvajsetimi leti je nastopil službo na veterinarski postaji na Prevaljah. Pred njo je zasadil lipo. Vesel in ponosen je bil, ker se je prišla in pognala močno krošnjo. Takrat je začel svoje poslanstvo veterinarja.

Življenje je kakor knjiga z nepopisanimi listi, za vsak dan ena stran. Franci jih je popisal s poštenostjo, delavnostjo in dobrimi deli. Strokovno znanje veterine je obogatil z izkušnjami. Ni mu bilo težko delati cele dneve, brez počitka, brez dopusta; ni ga hotel imeti, kot da bi vedel, da mu bo čas tako kratko odmerjen.

Ni je kmetije na Koroškem, kamor ni ponesel svojega znanja, izkušenj in toplega človeškega odnosa. Od vrha Koprivne do Dobrij je bil njegov svet, tu je bil rad, nikamor drugam ga ni vleklo. Čeprav je ozka ta naša Mežiška dolina, so bila obzorja njegovega duha široko odprta. Vedno je iskal nekaj novega, lepšega, koristnejšega. Vedel je za rešitve. Poleg rednega dela je našel tudi čas za sodelovanje z veterinarsko fakulteto pri preiskavah pri zastrupitvah s težkimi kovinami. Veliko svojega časa je posvetil tudi rejcem malih živali, konjerejcem, čebelarjem in drugim društvom. Vzeli so ga za svojega. Sprostitutev so mu predstavljale redke ure, ki jih je preživel s prijatelji, katerim je odprl svoj živi leksikon in posvečal ure, ki jih je preživel na Rišpergu. V življenju pa se pogosto zgodijo nepredvidene stvari. Tako se je tudi njegovo življenje končalo nenadoma, dobesedno sredi dela. Za njim je ostala lipa in čudovit občutek, da smo smeli biti njegovi sodelavci in prijatelji, hkrati pa grenkoba, da je odšel mnogo prezgodaj.

Hvaležni smo mu za vso požrtvovalnost in topel človeški zgled, ki ga je dajal z vsem svojim življenjem in delom.

Vlado PORI

Jože Uršič

☆1934

†2005

Lepe sončne sobote, 8. januarja 2005, so se na dravograjskem pokopališču poslovili od pokojnega sokrajana in spoštovanega živinozdravnika Jožeta Uršiča poleg njegovih

bližnjih še številni sosedje, prijatelji, kolegi in znanci.

Jože Uršič se je rodil 29. januarja leta 1934 v kmečki družini na kmetiji Vavpot v Starem trgu pri Slovenj Gradcu. Odraščal je v kmečkem okolju in se že v otroštvu navezal na naravo, s spoštovanjem gledal na življenje in občutil življenjski utrip in delo na kmetiji. Kot pastirček, zlasti rad je pasel »bicike«, kot ljubkovalno pravimo ovcam na Koroškem, se je navezal na živalski svet in odločitev za študij veterine je bila lahka.

Po končani gimnaziji na Ravnah se je vpisal na Veterinarsko fakulteto v Zagrebu, kjer je diplomiral leta 1960. Po opravljenem stažu na državnem posestvu Radlje ob Dravi in na Veterinarski postaji je bil nameščen kot terenski veterinar v Podvelki. Na obsežnem, izredno težavnem hribovskem območju Pohorja – Ribnice, Josipdola, Orlice, Janževega vrha, pa na Kobanskem od Ožbolta, Kaple, Remnšnika do Rute je zavzeto in uspešno opravljal svoje poklicne dolžnosti. Deset let je to skrbel za zdravje domačih živali, opogumljal kmete na teh strmih in težavnih življenjskih in delovnih pogojih. Tem dobrim, gostoljubnim ljudem je bil svetovalec, pomočnik in prijatelj. Zato je bil deležen njihovega spoštovanja – radi so ga imeli.

Leta 1972 je poklicno pot nadaljeval na Veterinarski postaji Dravograd na obsežnem terenu Trbonj, Danijela, Kronske gore, Selovca, pa Črneške in Libeliške gore, po Libeliškem in Črneškem polju, pa tja čez Dravo na Viču, Goriškem vrhu in Ojstrici. Delo je opravljal uspešno, temeljito, nikdar ni odklonil svoje strokovne pomoči kmetom, tudi takrat ne, ko ni bil dežuren. Svojo poklicno pot je zaključil, poleg veterinarskega dela, še kot pooblaščen veterinarski inšpektor v klavnici Otiški Vrh.

Ob zavzetem poklicnem delu si je s posebno ljubeznijo spletel tudi družinsko gnezdo s svojo življenjsko sopotnico Slavico in hčerkama Jasmino in Matejo ter vnučkom Gajem. Na lepi sončni dravski terasi Robin dvor sta si postavila svoj dom in družino, od koder se vidi vrh Uršlje gore, tja, kjer je v njenem vznožju njegova rojstna domačija. Z veseljem se je s svojimi vračal na rojstno domačijo in rad poprijel za kmečka opravila.

Petje je bilo njegova posebna ljubezen in konjiček za sprostitve in razvedrilo. Že leta 1955 je s svojimi študijskimi kolegi ustanovil slovenski oktet v Zagrebu. Njegovemu ubranemu petju so radi in z navdušenjem prisluhnili tudi hrvaški poslušalci. Zagrebčane so poleg lepih slovenskih pesmi navduševali z zagorsko: »Peharček moj ...« ali pa dalmatinsko: »Cviječe moje ...«. Njemu pa je bila najljubša tista otožna slovenska: »Kje je moj mili dom ...« Več kot štirideset let se je za veselo druženje in petje redno srečeval s svojimi študijskimi kolegi.

Tudi v Dravogradu je prepeval kar v dveh zborih, v Obrtniškem pevskem zboru in Pevskem zboru DU Dravograd.

Ob zadnjem slovesu so se od njega s pesmijo poslovili njegovi pevski kolegi, v imenu krajanov gospa Jožica Heber, v imenu poklicnih kolegov pa gospa Marijana Cigala, županja občine Dravograd, ki ga je opisala kot velikega, iskrenega prijatelja: »Tvoja klena in pokončna osebnost se je oblikovala po izrazitem občutku odgovornosti in v njej se je za zunanjo zadržanostjo skrivala izjemna človeška toplina.

Vsi tisti, ki smo se drznili šteti med tvoje prijatelje, smo ti lahko popolnoma zaupali. V mnogih letih prizadevnega sodelovanja v veterini si nam nazorno pokazal, kakšno je polno življenje; to je življenje nesebične ljubezni, iskrenosti, požrtvovalnosti, poštenosti, pravičnosti, trdega dela in skrbi za druge.« V imenu mnogih se je zahvalila za požrtvovalnost, zgledno izpolnjevanje dolžnosti, pripravljenost vedno pomagati tako z nasveti kot z dejanji ter za neomajno zvestobo Veterinarski postaji Dravograd.

Zahvala

Ob zadnjem slovesu našega dragega moža, očeta, dedka in brata se v imenu vsega sorodstva zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili k večnemu počitku na dravograjskem pokopališču.

V uteho nam je, da je bil deležen spoštovanja in ljubezni ter sočutne žalosti tako številnih prijateljev, kolegov, sosedov in znancev.

V žalosti, vsi njegovi.

Srce je omagalo in dih je zastal, spomin na vas pa bo vedno ostal.

Zahvala

Z bolečino v srcu smo se za vedno poslovili od naše drage mame in babice

Jožefe Jeseničnik,

Denovnikove mame iz Srednjega Doliča.

Vsem, ki ste jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in svete maše, najlepša hvala. Hvala tudi vsem sosedom in prijateljem, zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka slovenjegraške bolnišnice.

Hvala govorniku za besede slovesa pred odprtim grobom, cerkvenim pevcem za zapete žalostinke, g. župniku Mirku Horvatu za pogrebni obred, godbeniku Robertu Puru za odigrano Tišino ter Jerneju Zaveršniku za pogrebne storitve.

Žalujici: hčerki Slavka in Elica z družino, snahi Marija in Tilčka, vnuki Matej, Darinka, Sonja, Stanko in Damjan ter ostali sorodniki.

Jože Ramšak

☆1911

†1995

Spomin

Svetla lučka na grobu tam gori,
kjer dragi oče mirno spi.
Spočij si žuljave dlani,
za vse, dragi oče, hvala ti!

10. februarja 2005 je minilo deset let, odkar nas je po hudi bolezni zapustil dragi oče, dedek in pradedek.

Vsem, ki se ga spominjate in mu prižigate svečke, lepa hvala!

Žaluojači

Zahvala

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedka in brata

Viktorja – Slavka Konečnika
z Vrh

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče in svete maše ter nam v teh

težkih trenutkih pomagali in stali ob strani.

Hvala govornikom Feliks Knezu in Antonu Vušniku za izrečene besede slovesa, gospodu župniku Gabrijelu Knezu za opravljen pogrebni obred in pevcem MPZ Ksaver Meško za lepo petje. Vsem in vsakomur še enkrat hvala.

Žaluojači: žena Mojca, sinova Viktor in Miran ter hčerka Marjeta z družinami, brat in sestre z družinami.

Zahvala

Dne 25. januarja 2005 je v dvaindevetdesetem letu starosti za vedno zaspal

Karel Peršak,
p. d. PUŠNIKOV DEDI.

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta se svojci lepo zahvaljujemo sosedom in vsem, ki ste nam ob slovesu stali ob strani in nam kakorkoli pomagali, ter vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Naj mu bo lahka koroška zemlja, katero je nadvse ljubil.

Žaluojači domači

Ivan Štalekar

☆1958

†2004

Mnogo prezgodaj in vse prehitro se je iztekla življenjska pot Ivana Štalekarja iz Mislinjske Dobrave. Nenadna smrt je močno prizadela njegovo ženo Cvetko, hčerko Petro, mamo Milko, sestro Vikiko

in brata Milana ter njegove številne prijatelje in sodelavce Avtoservisa.

Na hriboviti Muščevi kmetiji na Brdah je Ivanu 4. marca 1958 stekla življenjska zibel in ko mu je življenje odmerilo komaj pet let, se je družina preselila v dolino. V novo zgrajeni hiši v Mislinjski Dobravi je Ivan našel svoj drugi dom, v Šmartnem pri Slovenj Gradcu pa je končal osnovno šolo. Po končani osnovni šoli je v Mariboru končal avtomehanično šolo, nato pa se je po odsluženju vojaščine zaposlil v slovenjegraškem Viatorju, kjer ga je čakalo mesto avtomehnika, katerega delo je opravljal celih 26 let. Leta 1980 je svojo družinsko srečo okronal z izvoljenko Cvetko, ki mu je v zakonu rodila sina Matjaža, leta 1984 pa še hčerko Petro. Ko sta si Ivan in Cvetka uredila zakonske ognjišče, sta pričela z gradnjo hiše. Že po treh letih se je mlada družina razveselila trenutkov vselitve in si tako uresničila svoje sanje. Po vselitvi v novo hišo se je Ivan razdajal otrokoma, pridno pomagal sosedom, pohitel zdaj k ženinim staršem k Vinarniku, zdaj k Mušičevim, kjer sta bila še posebno stara mama Marija in dedek Franc vesela njegove pomoči pri delu s traktorjem ali drugim kmetijskim strojem. Z ženo Cvetko je Ivan aktivno sodeloval v Gasilskem društvu Golavabuka.

Pokojni Ivan pa je ob delu skrbel tudi za izobraževanje; preko Centra za izobraževanje se je specializiral za mojstra servisiranja Renaultovih vozil. Bil je vedno dobre volje in tak je osrečeval vse okoli sebe. Ob zlati poroki, ki sta jo praznovala babica Marija in dedek Franc Javornik, pa je bil poročna priča in s tem olepšal njun zlati jubilej. Huda prometna nesreča pred leti, ko je njegov dvaindvajsetletni sin Matjaž izgubil življenje, ga je močno prizadela in je ni mogel preboleti.

Vsi, ki smo Ivana Štalekarja poznali, ga bomo ohranili v lepem in trajnem spominu.

F. Jurač

Minulo let je pet,
odkar v grobu spiš.
Kamorkoli oko se ozre,
povsod za teboj praznina je.

Spomin

21. januarja je minilo pet let, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče, dedek in brat

Franc Javornik,
p. d. Muščev oče, z Brd 38.

Hvala vsem, ki se našega dragega še vedno spominjate, obiskujete njegov grob, ga krasite s cvetjem in prižigate sveče.

Žaluojači: žena Marija, sin Stanko, Milka z družino in sestra Tončka.

Ni te na pragu, ni te v hiši,
nihče tvojega glasu ne sliši.
Zato pot nas vodi tja,
kjer sveče ti gorijo
in rože ti v spomin cvetijo.

Zahvala

Ob bridki in nenadni izgubi našega dragega moža, očeta, sina, brata in strica

Ivana Štalekarja

iz Mislinjske Dobrave 19/a

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali cvetje, sveče in svete maše. Hvala družinam Štalekar, Lampret, Vinarnik, Javornik, Gostenčnik, družinama Franca in Franja Drena ter Pekarni Jurček iz Sladkega vrha. Iskrena hvala sodelavcem Koroške kmetijsko-gozdarske zadruge Slovenj Gradec za izkazano pomoč, sodelavcem Avtoservisa Slovenj Gradec, gasilcem PGD Golavabuka ter vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih, govorniku Marjanu Križaju za ganljivo izrečene besede slovesa, g. dekanu Francu Rataju za nagovor in za opravljen pogrebni obred z mašo zadušnico, moškemu pevskega zboru Šmartno, cerkvenim pevcem za zapete žalostinke med mašo in pred odprtim grobom. Hvala godbeniku za odigrano Tišino ter Pogrebni službi Komunalnega podjetja Slovenj Gradec.

Žalujoči: žena Cvetka, hčerka Petra z Urošem, mama Milka, sestra Vikica in brat Milan z družinama, stara mama Marija s sinom Stankom, družina Petra Vinarnika in družina Gostenčnik.

Sredi temne dolge zimske noči
je omagalo tvoje srce.
Omagal si in odšel
v mirni svet tišine.

Zahvala

Ob nenadni zgubi našega dragega brata in strica

Leopolda Črepa,

p. d. Lemeževega Poldeta iz Tolstega Vrha pri Mislinji,

se vsem, ki so ga spremljali na vse prerani zadnji poti, najlepše zahvaljujemo. Hvala vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem ter vsem nekdanjim sodelavcem mehanične delavnice Železarne Ravne na Koroškem. Hvala govorniku za izrečene besede slovesa, cerkvenim pevcem za zapete žalostinke, g. župniku Mirku Horvatu za nagovor in za mašo zadušnico, Robertu Puru za odigrano melodijo Gozdič je že zelen ter Jerneju Zaveršniku za pogrebne storitve.

Žalujoči: sestra Vida in brat Vitkor z družinama ter ostali sorodniki.

Zahvala

Vsi bomo enkrat
zaspali, v miru počivali vsi,
delo za vselej končali,
v hišo očetovo šli.
Takrat zvonovi zvonite ...

Dotrpela je naša draga žena,
mama in bica

Marija KERT,

Prajzova Micka iz Libelič.

Ob njenem bolečem odhodu se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremljali na njeni zadnji poti, ji darovali cvetje, sveče in svete maše.

Hvala vsem sorodnikom, sosedom, znancem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani in nam pomagali.

Beseda hvala gre tudi osebjem kirurškega oddelka slovenjgraške bolnišnice, ki je lajšalo njene zadnje bolečine.

Zahvaljujemo se g. župniku Frančku Kranerju za lepo opravljen obred, hvala pogrebem in cerkvenemu pevskega zboru za odpete pesmi. Zahvaljujemo se tudi g. Janezu Štreklju za odigrano žalostinko in ge. Viktoriji Kos za besede slovesa ob odprtem grobu.

In ne nazadnje se zahvaljujemo tudi pogrebni službi Primožič za vso pomoč in storitve. Še enkrat hvala vsem in vsakemu posebej.

V globoki žalosti: njeni domači

Leopold Črep

☆1938

†2005

Zastal nam je dih in naša srca so obnemela, ko smo izvedeli, da je nenadoma umrl Leopold Črep, Lemežov Poldek iz Tolstega Vrha pri Mislinji. Ko je v četrtek, 20. januarja, pozno popoldne hotel opraviti v hlevu delo pri živini, mu je med potjo do hleva nenadoma obstalo srce. Vse nas, ki smo Poldeka poznali, je nenadna smrt močno prizadela in še danes ne moremo dojeti, da ga ni več.

V strminah sončnega Tolstega Vrha pri Mislinji se je Leopold Črep rodil 8. marca leta 1938 kot predzadnji od sedmih otrok mame Nežke in očeta Leopolda. V nedrjih pohorskih lepote je preživel otroška leta in si nabiral pridnost in poštenost. Po končani osnovni šoli in po odsluženju vojaščine si je poiskal zaposlitev pri Kmetijski zadruzi Dolič, pozneje pa je odšel med ravenske fužinarje, kjer je vse do svoje invalidske upokojitve delal v mehanični delavnici. Po vsakodnevem »šihitu« je pridno delal na kmetiji. Meseca avgusta leta 1989 ga je prizadela huda nesreča, saj mu je udar strele uničil gospodarsko poslopje. Z vztrajnostjo in pridnim delom mu je uspelo, da je gospodarsko poslopje na novo zgradil in posodobil. Ko mu je leta 2000 umrla mama Nežka, je na kmetiji ostal sam. V svoji pridnosti je nadaljeval z gospodarjenjem in pred seboj je imel še veliko načrtov za izboljšanje kmetovanja. Ni mu bilo dano, da bi jih uresničil in tako je Lemeževa kmetija ostala brez gospodarja.

Takega, kot smo poznali, bomo Leopolda Črepa hranili v lepem in trajnem spominu.

F. Jurač

Kje so tiste predice?

Martina Cigler, Ida Robnik in fotografije Franc Jurač

V brunarici na smučišču Bukovnik smo predli, peli in se zabavali skoraj tako, kot v starih časih.

V petek, 4. februarja 2005, smo v okviru prireditve obujanja starih običajev pripravili predstavitev predenja volne. Za to me je navdahnila nostalgija po dobrih starih časih naših babic, ko so bile zime še res »ta prave« in so ob dolgih večerih vaščanke ob topli krušni peči skupaj pognale kolovrate in med delom tudi zapele. Može po večini za to vrsto dela niso marali kaj dosti, pomagali so le pri striženju ovac, drugače pa so krajšali predicam večere z zbijanjem šal in s pesmijo. Tako se mi je porodila tudi ideja o vaških burkežih. Včasih so bile to skupine ljudi (podobno kot danes brezdomci), ki so hodile po kmetijah in za hrano ter prenočišče ter kakšen kozarec pijače pomagale pri delu, po večerih pa so uprizorile tudi kakšen skeč ali igro iz kmečkega življenja.

Samo delo se je, kot sem že

prej omenila, začelo s pranjem ovac (te so ponavadi oprali kar v bližnjem potoku), potem je sledilo striženje, znova pranje, krtačenje, raztegovanje preje in predenje.

Predice še vedo povedati, da je včasih, ko so strigili ovce ročno s škarjami, delo sicer potekalo bolj počasi, se pa volna ni tako »cufala« kot danes, ko se striže na mašino.

Naša prireditev je potekala v brunarici smučišča Bukovnik, v okusno narejeni kmečki sobi, ki so jo domačinke lepo aranžirale. Predice so bile kar domače kmetice s Selovca, ki so med samim opraviлом v domači koroški besedi predstavile potek predenja in pripovedovale šale iz svoje mladosti.

Pripravili pa smo tudi kulturni program, kjer so nastopili vaški burkeži z Martino Cigler in Franc Škrjanc – Zlatko Verzelak z dvema ljudskima pesmima in svojo skupino Kaplja čez rob tudi z dvema pesmima. Vabilu se je odzval tudi poseben gost iz mesta, naš vroč tv voditelj in

humorist Sašo Hribar, ki je s seboj pripeljal tudi svojo »ekipo«: Svetlano Makarovič, Milana Kučana idr. ter nam predstavil svojega mladega simpatičnega spremljevalca Tilen Artača, ki med drugim v Zagrebu študira čelo. Na lica naših kmetov pa je s svojim nastopom zvalil sončne nasmeške.

Namen takšnih večerov pa je tudi to, da se v današnjem času, ko vsi nekam hitimo in rinemo ven iz dežele, zavemo, da imamo vendarle vsi korenine na kmetih in da smo vsi otroci kmečke matere. Kmečke korenine pa nam simbolizira tudi domača hiša – domačnost, varnost sprejetost, lep spomin na otroštvo, ki ostane v nas za vedno. Tako vedo povedati ljudje, ki so odšli iz vasi v mesta in na tuje. In zato smo za počastitev naših prednikov zapeli lepo ljudsko pesem Domača hiša.

Zapeli pa smo še Slomškovo z naslovom Le predi dekle, predi, ki lepo opisuje delo predic. Iz spredene volne so predice napravile krasne izdelke za vso

družino in nekaj smo jih razstavili tudi mi.

Na koncu bi se zahvalila ekipi smučarskega kluba Šentjanž, ki je pripravila izvrsten bograč, vsem kmeticam s Selovca za narezek in pecivo, županji občine Dravograd Marjani Cigala, da je z velikim razumevanjem podprla tovrstno prireditev, predsedniku krajevne skupnosti Šentjanž Srečku Podojstršku, ki je odstopili brunarico in sodeloval pri pripravi, ter sponzorjem. Zahvaljujem se tudi ljudskim pevkam, sestram iz Podgorja, da so nam prijazno posodile oblačila.

Naj pa dodam še to misel, da se na podeželje vsak rad vrača, pa čeprav nekateri samo na oddih, nam, ki tukaj živimo, pa je to način življenja in je prav, da ga tudi s prirejanjem običajev skušamo ohraniti.

Županja Marjana Cigala med predicami.

Viharnik

izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d., Vorančev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

telefon: 02 88 43 332

faks: 02 88 42 684

e-mail: viharnik@gg-sg.si

direktor:

Silvo Pritržnik

glavna in odgovorna urednica:

Ida Robnik

uredniški odbor:

Ida Robnik, Brane Širnik,
Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik,
Marta Krejan, Franc Jurač

lektorica:

Marta Krejan

idejna zasnova, grafično

oblikovanje in priprava za tisk:
Jože Repas, design

tisk:

ZIP Center
Ravne na Koroškem

avtor fotografij na naslovnici:

Franc Jurač

Na podlagi mnenja ministrstva za
informiranje z dne 30. 1. 1992 je
Viharnik proizvod informativnega
značaja (tč. tarifne številke 3).

Kaplja čez rob in Zlatko

Burkeži so zapeli ljudsko
»Domača hiša«.

Tilen in Sašo

Županja Marjana Cigala
med predicami Pavlo
Kojzek, Marijo Vrbač in
Terezijo Pečoler

Ansambel Vlada Bukovca je poskrbel za veseli del prireditve.

Predici Marija in Terezija in desno Suzana Rejak, ki je odlično vodila prireditev z vezno besedo.

PRIZMA

ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE Z NALOŽBENIM TVEGANJEM

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
Cankarjeva ul.3

PE Slovenj Gradec

Francetova ulica 7, 2380 Slovenj Gradec, tel.: 02/881 27 00, faks: 02/881 27 37
e-mail: pe-slovenj-gradec@zav-mb.si

Kje so tiste predice?

Gostje ob prihodu na prireditev.

